

JMG

Snöovädret i medierna vintern 2009–2010

Marina Gherseti och Tomas A. Odén

GÖTEBORGS UNIVERSITET
JOURNALISTIK, MEDIER OCH KOMMUNIKATION

Arbetsrapport nr 64

Snöovädret i medierna vintern 2009–2010

Marina Ghersetti och Tomas A. Odén

ISSN 1101-4679

2010

Institutionen för journalistik, medier och kommunikation

www.jmg.gu.se

Innehåll

1.	Förord	3
2.	Snökaoset i Sverige vintern 2009-2010	5
3.	Material, metod och rapportens uppläggning	6
4.	Rapporteringens omfattning	8
	Mest i februari	8
	Placering i tidning och program	9
	Nyheter och åsikter	10
5.	Snöovädret på förstasidorna och i programlöpen	11
	Sakfrågor	11
	Aktörer	12
6.	Nyheter om snöovädret	15
	Nyheters sakfrågor	15
	Aktörer i nyheterna	17
	Snöovädrets två huvudaktörer	22
7.	Opinionsmaterialet	28
	Frågorna som togs upp	28
	Aktörerna	29
8.	Sammanfattning	32
	Slutsatser	33
9.	Bilagor	35
	Bilaga A	35
	Bilaga B	38

1. Förord

Den senaste svenska vintern var en riktig vargavinter. Ovanligt stora snömängder och en ihållande iskyla drog in över landet och höll det i sitt grepp under tre långa månader, från mitten av december 2009 till mitten av mars 2010. Och till skillnad från tidigare år, då bara vissa regioner drabbats, så berörde ovädret stora delar av landet.

Väderleken orsakade många problem och besvärliga lägen. Snö och isbildning bidrog till stora störningar i tågtrafiken, både nationellt och lokalt. Otillräcklig snöröjning begränsade framkomligheten för såväl lokaltrafik, bilar som fotgängare. Halka och takras ledde till personskador och i två fall till dödsolyckor. Kylan överbelastade elnätet i en situation då flera kärnkraftverk var ur funktion, människor riskerade att stå utan uppvärmning och belysning. De materiella skadorna var också många och de samhälleliga kostnaderna för hanteringen av problemen blev höga.

Händelserna fick stor uppmärksamhet i svenska massmedier, både i riks- och lokalnyheterna. Rubriker som *Levande begravd i snömassor* (Sundsvalls Tidning), *Fastkörda övergav sina bilar* (Sydsvenskan), *Snö och is på tak kan bli dödsfälla* (Göteborgs-Posten) och *Halkans offer* (Aftonbladet) signalerade att det handlade om svåra förhållanden som drabbade många medborgare. Ord som *kris*, *kaos* och *larm* var inte ovanliga i rapporteringen. Det handlade om snön och kylan, men också om hur ansvariga myndigheter och företag hanterade – eller inte hanterade – väderlekens härjningar.

Institutionen för journalistik, medier och kommunikation (JMG), vid Göteborgs universitet har i föreliggande rapport på uppdrag av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) gått igenom hur ett antal stora svenska tidningar, nätmedier, radio- och tv-sändningar skildrat väderleken och dess konsekvenser för allmänheten och samhället.

Insamlingen och kodningen av ett omfattande material har på ett noggrant och kunnigt sätt utförts av Diana Jacobsson, Ingrid Lord och Simon Ungman-Hain, som vi härmed speciellt vill tacka. För granskningen av mediernas innehåll och sammanställningen av rapporten svarar vi själva.

Göteborg i september 2010

Marina Ghersetti och Tomas A. Odén

2. Snökaoset i Sverige vintern 2009-2010

December 2009 började mildt. De första veckorna hade hela landet högre temperaturer än vanligt – på många håll i Norrland var det mer än 10 grader varmare än normalt. Andra halvan av månaden blev desto kallare med temperaturer på 5–10 grader under det normala. Kylan föregicks av nederbörd som på flera håll började som regn och övergick i snö. Under julhelgen fortsatte snön att falla, särskilt i södra Sverige.¹

Snön och kylan orsakade en hel del trafikproblem, och på några håll i landet uppstod strömavbrott på grund av nedfallna kraftledningar.²

I samband med snöfallet steg temperaturen något, men vid nyåret återkom kylan med full kraft i södra Sverige, och den första veckan av januari 2010 bredde den ut sig över hela landet. Medier rapporterade om rusande elpriser till följd av elbrist, i hög grad orsakad av stillastående kärnkraftsreaktorer.³

I mitten av januari släppte iskylan tillfälligt. Temperaturskiftena var i sig ett problem i Västsverige där underkylt regn orsakade svåra problem med halka i slutet av januari.⁴ I månadsskiftet januari – februari kom en ny köldknäpp, och ytterligare en kom den sista veckan i februari. Särskilt i södra Sverige blev även mars betydligt kallare än normalt fram till mitten av månaden då kylan släppte.

Den ihållande kylan gjorde att snön som kom i december låg kvar i en stor del av landet. Snötäcket fylldes sedan på i omgångar, vid några tillfällen med stora mängder. Ett sådant tillfälle var den 27 januari då det snöade ihållande i hela landet, vilket orsakade betydande problem både för väg- och järnvägstrafiken. De följande dagarna inträffade också flera takras, exempelvis i ett parkeringsgarage i Linköping och en vitvaruaffär i Vänersborg.⁵

Den 2–4 februari kom ytterligare snö i nästan hela landet, med nya trafikproblem som följd. I Skåne rapporterades även problem för flyget.⁶ På flera håll inträffade halkolyckor, som i Kalhäll norr om Stockholm där en kvinna blev överkörd av tåget sedan hon fallit ner på spåret efter att ha halkat på en perrong.⁷

Snömängderna orsakade också nya takras. I Uddevalla rasade taket in på en ridskola, och i Sundsvall tvingades kommunen stänga en skola sedan snömängderna knäckt taket.⁸ Mönstret upprepades den 18-20 februari då tak rasade in på flera ladugårdar, en postterminal i Borås och en idrottshall i Kungsbacka, i de flesta fallen utan personskador.⁹ Ett dödsfall inträffade dock i samband med ett inrasat tak till en maskinhall i Svenljunga i södra Västergötland.¹⁰

På flera håll uppstod personskador av nedfallande snö och is. Sådana olyckor rapporterades från skilda delar av landet som Trelleborg, Stockholm och Bredåker söder om Sundsvall.¹¹

De stora snömängderna i slutet av februari orsakade också betydande problem för trafiken, inte minst för tågresenärerna som drabbades av inställda tåg och mycket stora förseningar. Till exempel stoppades all tågtrafik till och från Stockholm några timmar den 21 februari.¹² De följande dagarna rapporterade medierna om förseningar i kollektivtrafiken i en stor del av landet, orsakade av isbildning, urspårningar och stora snömängder. Ytterligare snö i månadsskiftet februari-mars spädde på problemen för tågtrafiken, både för fjärrtågen och för lokaltrafiken.

¹ Uppgifter om temperatur och nederbörd har hämtats från SMHI:s hemsida www.smhi.se/klimatdata.

² Dagens Nyheter 27/12 2009.

³ Dagens Nyheter 7/1 2010, Göteborgs-Posten 9/1 2010.

⁴ Göteborgs-Posten 27-29/1 2010.

⁵ Se sammanställning av inträffade takras i Dagens Nyheter 21/2 2010.

⁶ Sydsvenskan 3/2 2010.

⁷ Aftonbladet 6/2 2010.

⁸ Göteborgs-Posten 3/2 2010; Sundsvalls Tidning 8-10/2 2010.

⁹ Dagens Nyheter 21/2 2010

¹⁰ Göteborgs-Posten 20/2 2010.

¹¹ Sydsvenskan 23/2 2010; Dagens Nyheter 5/2 2010; Sundsvalls Tidning 3/3 2010.

¹² Dagens Nyheter 22/2 2010.

3. Material, metod och rapportens uppläggning

Snön och kylan uppmärksammades givetvis i medierna, både i opinionsmaterialet och på nyhetsplats. I denna rapport har allt sådant material granskats som publicerades om snön och kylan i 14 svenska medier under perioden 15 december 2009 till 15 mars 2010. De 14 granskade medierna är:

Dagstidningar	<i>Morgontidningar:</i> Dagens Nyheter Göteborgs-Posten Sydsvenska Dagbladet Sundsvalls Tidning <i>Kvällstidning:</i> Aftonbladet
Nyheter i tv:	Rapport kl 19.30 i Sveriges Television (SVT) Nyheterna kl 19.00 (TV4)
Nyheter i radio:	Ekot kl 16.45 i Sveriges Radio (SR) Ring P1 i Sveriges Radio (SR)
Nättidningar:	dn.se gp.se sydsvenskan.se st.nu aftonbladet.se

De ovanliga snömängderna vintern 2010 drabbade stora delar av landet och berörde många svenskar. Vägledande för urvalet av medier har därför varit både mediernas storlek och var i landet de ges ut. Målet har varit att få med medier som når en stor publik och som ges ut i olika landsdelar. Därför ingår de största morgontidningarna, den största kvällstidningen, samt nyhetsprogrammen och internettidningarna med störst publik i undersökningen. Morgontidningarnas utgivningsorter i Sundsvall, Stockholm, Göteborg och Malmö är valda för att täcka in en så stor del av landet som möjligt. För etermedierna ingår huvudsändningarna i granskningen.

I urvalet ingår i huvudsak nyhetsmedier, undantaget utgörs av Ring P1 i Sveriges Radio, ett program dit allmänheten ringer in och tycker till i olika frågor. Detta har valts som en motsvarighet till dagstidningarnas insändarsidor vilka också ingår i granskningen. Liknande programtyper saknas däremot i televisionen.

I granskningen har alla de artiklar och inslag i tidningarna och programmen som handlat om snö och kyla, eller om konsekvenserna av den extrema väderleken under vintern 2010 samlats in och kodats. Väderleksrapporter ingår dock inte.

Internettidningarnas artiklar har hämtats från mediearkivet Retrievers databas, där medierna själva lägger upp sina arkiv. Alla artiklar som innehållit samtliga eller något av följande sökord har tagits fram: trafikkaos, snökaos, takras, halka, SJ, SL, Banverket, snöröjning, kyla. Söksträngen som användes gav många irrelevanta träffar, t.ex. när nyheterna handlade om SJ:s biljettpriser, resetips till varmare ställen eller snöskulpturtävlingar. Denna typ av artiklar har rensats bort, endast de som berört vintervädret och dess konsekvenser ingår i urvalet.

Rapports inslag har identifierats med hjälp av redaktionens egna körscheman och sedan hämtats från play.rapport på internet. TV4:s Nyheterna och Ring P1 har beställts från Statens ljud- och bildarkiv. Ekot kl 16.45 har funnits tillgängligt i arkiv på SR:s hemsida.

En kvantitativ innehållsanalys har gjorts av samtliga insamlade artiklar och inslag. Till artikel har förutom själva texten också räknats rubrik, ingress, bilder, bildtext och reporterns byline.

Inslagen i radio- och tv-nyheterna har avgränsats genom programledares påannons eller genom ett tydligt byte av ämne, miljö och reporter.

I nästa avsnitt följer en översikt av det granskade materialets omfattning samt fördelning på granskade medier och olika typer av artiklar och inslag. I avsnitt 5 redovisas innehållet i de artiklar och inslag som placerats på tidningarnas förstasidor och i de så kallade löpsedlarna i början av etermediernas nyhetsprogram. Nyhetsmaterialets innehåll presenteras i avsnitt 6, med särskild inriktning på hur allmänhet och myndigheter framträdde i medierna. Avsnitt 7 behandlar opinionsmaterialet om snön och kylan, det vill säga hur problemen framställts i ledare, krönikor, debattartiklar och insändare, och vilka uppfattningar som där framförts om vädret, dess konsekvenser och hanteringen av dem. Rapporten avslutas med en kort sammanfattning av de viktigaste resultaten.

4. Rapporteringens omfattning

Nyheter om snöovädret vintern 2010 fick stor uppmärksamhet i de granskade medierna. Tillsammans publicerade dagstidningarna 915 artiklar under den studerade tremånadersperioden, vilket var något fler än nättidningarna som publicerade 815 artiklar. Nyhetssändningarna i Rapport och Nyheter hade tillsammans 214 inslag, Ekot kl 16.45 hade 69 inslag och Ring P1 hade 28 inslag. Totalt omfattar granskningen därmed 2 041 artiklar och inslag av nyhets- och opinionskaraktär.

Tabell 4.1. Antal artiklar/inslag och storlek

Dagstidningar	Antal artiklar	Antal sidor	Artiklar med bilder (procent)	Nättidningar	Antal artiklar	Antal ord	Artiklar med bilder (procent)
Dagens Nyheter	166	51,1	68	dn.se	166	81 548	26
Göteborgs-Posten	251	77	45	gp.se	212	75 665	21
Sundsvalls Tidning	211	78,2	65	st.nu	151	45 900	14
Sydsvenskan	123	53,1	40	sydsvenskan.se	123	44 491	38
Aftonbladet	151	117,6	81	aftonbladet.se	163	93 725	57

Etermedier	Antal inslag	Antal minuter
Rapport, 19.30 (SVT)	92	101
Nyheter 19.00 (TV4)	122	110
Ekot 16.45 (SR)	69	93
Ring P1 (SR)	28	49

Kommentar: Av artiklarna i aftonbladet.se saknar 38 stycken fullständig text. För dessa har en schablonstorlek räknats fram, baserat på ett genomsnitt av de övriga artiklarna. I den fortsatta redovisningen kan därför n-värdet för några variabler bli lägre då alla uppgifter inte gått att härleda från dessa 38 artiklar.

Om man bedömer händelsernas nyhetsvärde efter antalet artiklar som publicerades per dag var snöovädret mest intressant för storstadstidningarna Dagens Nyheter och Göteborg-Posten som rapporterade med i snitt 4,6 artiklar per dag jämfört med 3,7 artiklar per dag i Sydsvenskan och Sundsvalls Tidning. En förklaring kan vara att både Norrland och Skåne under senare år regelbundet drabbats av snöoväder medan denna typ av väderlek är mer ovanlig i Stockholm och Göteborg. En annan förklaring kan vara att tidningarna i Stockholm och Göteborg helt enkelt hade mer utrymme.

I genomsnitt ägnade de båda nyhetsprogrammen i tv tillsammans händelserna 2,4 inslag per dag och radioprogrammen 1 inslag per dag den undersökta perioden.

Allra störst utrymme fick händelserna i Aftonbladet med 117,6 sidor, vilket var mer än dubbelt så många sidor som det fick i Dagens Nyheter och Sydsvenskan, och ungefär 50 procent mer än i Göteborgs-Posten och Sundsvalls Tidning. Även på nätet var det aftonbladet.se som rapporterade mest, följd av dn.se och gp.se. Både på papper och på nätet var Aftonbladet också den tidning som hade flest bildsatta artiklar, något som också generellt kännetecknar kvällstidningarnas format.

Av de båda tv-programmen ägnade Nyheter 19.00 i TV4 något mer uppmärksamhet åt snöovädret och dess följder än vad Rapport gjorde.

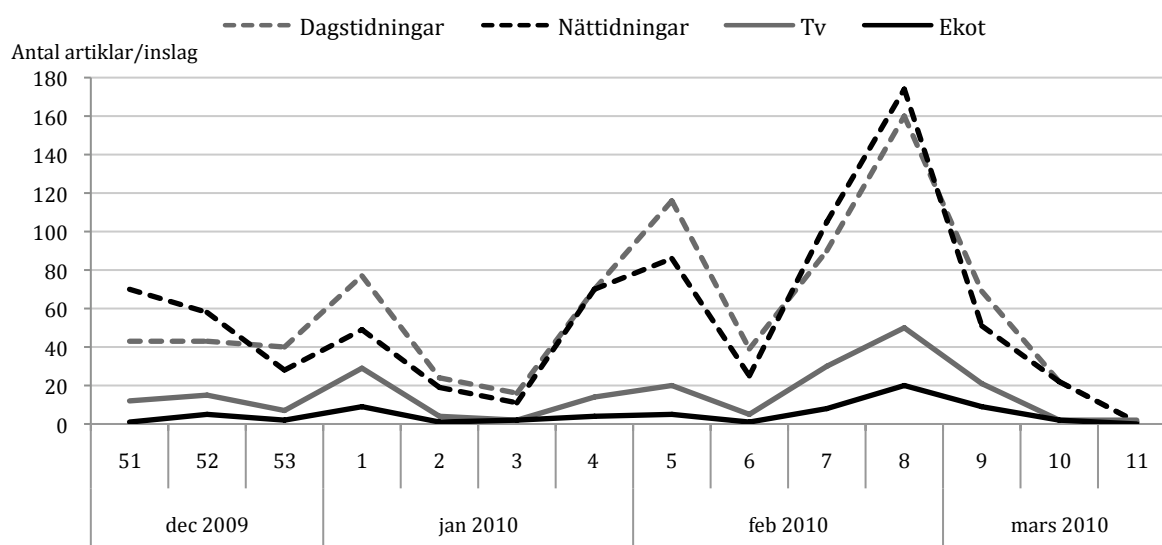
Mest i februari

Rapporteringen kännetecknades av tre toppar och en gradvis stegring av antal artiklar och inslag under årets första månader (figur 4.1). Samtliga toppar sammanföll med att kyla och kraftiga snöoväder drog in över Sverige och orsakade trafikstörningar för all slags trafik, och dessutom halka, takras och snöröjningsproblem.¹³

¹³ Se <http://www.smhi.se/klimatdata>.

Mest uppmärksamhet fick vädret och dess följder de två sista veckorna i februari. Orsaken var ett kraftigt snöoväder som drog in över Götaland och Svealand den 19 februari och fick SMHI att utfärda en klass 2-varning. De stora snömängderna orsakade kraftiga störningar för såväl SJ som lokaltrafiken över hela landet. På ett nationellt plan medförde de bland annat en diskussion om Banverkets och statens ansvar för den uppkomna situationen. Vidare aktualiserades reglerna för resegarantin för tåg, bussar, tunnelbana och spårvagnar, samt frågor om ansvar i samband med att snön orsakade takras runt om i landet. Under de sex dagar som bevakningen var som mest intensiv, den 18 till 24 februari, upptog nyheterna om snöovädret 12 procent av Rapports sändningstid.

Figur 4.1. Rapporteringens fördelning mellan 15 december 2009 och 15 mars 2010 (antal artiklar/inslag per vecka)

Efter den mycket omfattande rapporteringen i februari sjönk ämnet snabbt undan i mars då väderförhållandena förbättrades.

Placering i tidning och program

Ett mått på en artikels eller ett inslags nyhetsvärde är dess placering i tidningen eller programmet. I tidningar placeras särskilt stora nyheter på förstasidan i så kallade puffar – korta texter som hänvisar vidare in i tidningen. I etermedierna presenteras de i så kallade programlöp, varmed menas påannonseringen innan själva nyhetsinslagen tar vid.

Tabell 4.2. Placering i tidning och program (procent)

	Dagstidningar	Nättidningar	Tv	Ekot	Ring P1
Förstasidan	11	-	-	-	-
Insidan	89	100	-	-	-
Bilaga	1	-	-	-	-
Programlöp	-	-	25	28	-
Förstainslag	-	-	4	9	-
Övrigt inslag	-	-	70	64	100
Programavannons	-	-	1	0	-
Summa	101	100	100	100	100
Antal artiklar/inslag	951	815	214	69	28

Störst nyhetsvärde, mätt på detta sätt, gavs nyheterna om vinterns snöoväder i Ekot där sammanlagt mer än vart tredje inslag, 37 procent, antingen presenterades i programlöp eller som förstainslag. I tv var motsvarande andel 29 procent. Ingen nämnvärd skillnad fanns här mellan Rapport och Nyheterna. I dagstidningarna var endast 11 procent av artiklarna publicerade på förstasidan. Störst antal artiklar om snöovädret på förstasidan hade Aftonbladet med 15 procent, minst antal hade Sydsvenskan med 8 procent.

Nyheter och åsikter

Den stora merparten av mediernas material om snön och kylan var av nyhetskaraktär. Sammanlagt utgör detta 90 procent av det granskade materialet. Till nyhetsmaterialet har räknats nyheter, reportage och notiser samt puffar respektive programlöp till nyhetsinslag.

Resterande 10 procent av det granskade materialet utgjordes av opinionsmaterial, dels sådant som medierna producerade själva i form av ledare och krönikor, dels sådant som kom från allmänheten i form av debattinlägg och insändare.¹⁴

Tabell 4.3. Artikel- och inslagstyper (procent)

	Dagstidningar	Nättidningar	Tv	Ekot	Ring P1	Totalt
Nyheter	84	92	98	100	-	90
Externt opinionsmaterial	11	5	1	-	100	7
Redaktionellt opinionsmaterial	5	3	1	-	-	3
Summa	100	100	100	100	100	100
Antal artiklar/inslag	951	815	214	69	28	2077

I etermedierna ligger opinionsmaterialet i allmänhet utanför nyhetsprogrammets format. Ekot 16.45 saknade helt och hållet opinionsmaterial och i tv utgjorde nyheterna 98 procent av inslagen, inklusive puffar för nyheter om snöovädret på de egna programmets webbplatser.

I etermedierna kan opinionen i stället få utrymme i olika typer av debatt- och ring-in-program. Ett sådant är Ring P1 där alla granskade inslag utgjordes av externt opinionsmaterial, det vill säga synpunkter från lyssnarna. Någon direkt motsvarighet saknades dock i Sveriges Televisions och TV4:s programutbud.

Störst andel opinionsmaterial hade dagstidningarna, och det gällde både sådant som egna medarbetare producerade, till exempel på ledarsidan, och insändare och debattmaterial. Störst andel opinionsmaterial av alla hade Aftonbladet med sammanlagt 21 procent av alla artiklar, varav ungefär en tredjedel var texter skrivna av tidningens krönikörer. Störst andel insändare om snöovädret hade Dagens Nyheter med 15 procent och Sydsvenskan med 12 procent.

I den fortsatta framställningen behandlas nyhets- och opinionsmaterialet var för sig, med början i nyheterna.

¹⁴ Till nyheter har alltså räknats nyhetspuffar, programlöp, notiser, telegram, reportage, analys samt vanliga nyhetsartiklar och -inslag. Till opinionsmaterial har räknats ledare, debatt, krönikor, kommentarer, insändare och telefonväkteri i radion.

5. Snöovädret på förstasidorna och i programlöpen

Tidningarnas förstasidor, och löpsedlarna som inleder etermediernas nyhetssändningar, är mediernas skyltfönster. Där presenteras dagens största nyheter, och de som redaktionerna väljer att särskilt lyfta fram. Det görs i form av mycket korta blänkare om vad som kommer inne i tidningen eller senare i sändningen.

Det är också dessa delar av nyhetsmedierna som har störst publik. Därför är det betydelsefullt vad som publiceras på förstasidorna och i programlöpen, som granskas i detta kapitel. Av formatmässiga skäl ingår inte nättidningarna i denna del av studien eftersom de saknar motsvarigheter till papperstidningarnas så kallade puffar.

Dagstidningarnas puffar och etermediernas programlöp utgjorde tillsammans 175 artiklar och inslag, vilka är underlaget för den fortsatta granskningen.

Sakfrågor

Rapporteringen om snöovädret och dess följder kan bland annat beskrivas med de ämnen, eller sakfrågor, som togs upp i rapporteringen, och de som lyftes fram på bästa nyhetsplats. Eftersom en del av artiklarna och inslagen handlade om mer än en sakfråga har de två mest framträdande sakfrågorna i varje artikel och inslag klassificerats vid genomgången av det redaktionella materialet. Antalet sakfrågor i tabellerna nedan kan således överstiga antalet artiklar och inslag.

Med framträdande sakfråga menas här det eller de ämnen som fått mest utrymme och/eller lyfts fram i rubrik och ingress. Sakfrågorna har samlats i övergripande kategorier som väder, snöröjning eller energi.¹⁵

De två ämnen om snöovädret som medierna själva framför allt lyfte fram på tidningarnas förstasidor och etermediernas löpsedlar gällde vädret som sådant, 28 procent, och trafikproblem, 27 procent. Tillsammans utgjorde dessa drygt hälften av alla sakfrågor och återkom i 81 puffar och 58 programlöp. Tidningarna lade något större vikt vid vädret som sådant medan tv-nyheterna betonade trafikproblemen. I Ekots programlöp lyftes även fram frågor som rörde energi samt varningar för kommande halka, takras eller fallande is och snö.

Tabell 5.1. Sakfrågor i puffar och programlöp (procent)

	Dagstidningar	Tv	Ekot	Totalt
Väder	29	28	27	28
Trafikproblem	24	33	27	27
Snöröjning	7	7	-	6
Materiella skador	6	8	-	6
Energi	4	8	14	6
Ekonomi	6	5	9	6
Personskador	9	-	-	6
Varningar	5	3	14	5
Ansvarsfråga/ansvarutkrävande	3	1	5	2
Trafikolyckor	3	1	-	2
Annat problem	4	5	5	4
Övrig sakfråga	-	1	-	0
Summa	100	100	100	100
Antal sakfrågor	152	76	22	250

¹⁵ För en detaljerad förteckning över alla klassificerade sakfrågor se Bilaga B.

Det finns inget tydligt mönster i de framlyfta sakfrågorna som kan hänföras till mediernas geografiska hemvist.¹⁶ Av riksmidierna valde till exempel Aftonbladet att fokusera på vädret som sådant, 45 procent, medan Rapport valde trafikproblemen, 43 procent. Nyheterna i TV4 betonade båda sakfrågorna lika mycket med 26 procent vardera. Också i Göteborgs-Posten var nyheter om väder och trafikproblem nästan lika vanliga på förstasidan, 32 respektive 38 procent, medan Dagens Nyheter lyfte fram trafikproblem, 29 procent, och Sydsvenskan vädret som sådant, 45 procent. Sundsvalls Tidning hade stor variation, och lyfte förutom vädret och trafikproblemen också fram snöröjning som ett vanligt ämne i puffarna på förstasidan.

Berörd plats/ort

Däremot finns ett klart samband mellan mediernas karaktär och de geografiska platser som de lyfte fram i nyhetsrapporteringen. I denna del av granskningen har den plats eller ort som i huvudsak berördes klassificerats för var och en av nyhetsartiklarna och -inlagen. Vissa händelser berörde hela landet och har då klassificerats med beteckningen "hela Sverige", och detsamma gäller för händelser som berörde flera orter, exempelvis då ett tåg som fastnat i Hallsberg påverkade järnvägstrafiken till många platser utspridda över stora delar av landet.

Tabell 5.2. Berörd plats/ort i puffar och programlöp (procent)

	Riksmidier	Sundsvalls Tidning	Dagens Nyheter	Göteborgs-Posten	Sydsvenskan	Totalt
Hela Sverige/flera orter	72	19	89	50	14	60
Norrland	1	67	0	4	0	9
Svealand/Mellansverige	4	0	11	0	0	3
Götaland/södra Sverige	8	0	0	46	86	18
Utländsk plats/ort	1	0	0	0	0	1
Plats/ort saknas	14	14	0	0	0	9
Summa	100	100	100	100	100	100
Antal puffar och programlöp	95	21	19	26	14	175

Kommentar: I kategorin Riksmidier ingår Rapport 19.30 (SVT), Nyheterna 19.00 (TV4), Ekot 16.45 (SR) och Aftonbladet.

Granskningen visar tydligt hur snöovädret vintern 2010 hade både ett nationellt och ett lokalt nyhetsvärde. Av de granskade puffarna och programlöpen handlade sammantaget nästan två tredjedelar, 60 procent, om händelser som berörde hela Sverige eller fler än en plats/ort. I övrigt återspeglar rapporteringen i puffar och programlöp i stora drag de enskilda mediernas geografiska bevaknings- och spridningsområden. Således lyfte riksmidierna, och dessutom Dagens Nyheter, fram händelser som berörde hela landet/ fler orter, medan övriga morgontidningar hade en tydlig lokal vinkel i puffarna på förstasidorna. Ett undantag var Göteborgs-Posten som hade något fler puffar för händelser av nationellt än av lokalt intresse.

Aktörer

De flesta puffarna och löpsedelsinlagen saknade direkta uttalanden från personer eller institutioner. Det fanns alltså endast i undantagsfall någon som direkt kom till tals i dessa framlyfta texter och inlag. Däremot fanns ganska ofta någon som det talades om. Förekomsten av båda dessa typer av aktörer har undersökts i materialet.

I en del puffar och programlöp förekom mer än en aktör, och i insidestexterna och de egentliga inlagen var det ganska vanligt. I hela undersökningsmaterialet har därför upp till tio olika aktörer som kommer till tals och tre omnämnda aktörer klassificerats i varje artikel och inlag.

¹⁶ Se tabell I i Bilaga A.

Som aktör har räknats personer, företag och institutioner som antingen uttalat sig direkt och/eller refererats i artikeln eller inslaget, eller som någon annan har talat om.

Bakom indelningen i aktör som kommer till tals och omtalade aktör ligger antagandet att den person, företag eller institution som får uttala sig i större utsträckning kan påverka den bild av händelser och förhållanden som medierna ger än den som endast omtalas av andra.

Aktörer till tals

I de flesta granskade puffarna och programlöpen fanns alltså inga aktörer som uttalade sig. Endast var femte puff och programlöp hade någon person eller institution som kom till tals.

För åskådlighetens skull har aktörerna i den fortsatta redovisningen samlats i några övergripande kategorier. Exempelvis har statliga myndigheter samt regionala och kommunala organ, inklusive det allmänna begreppet "kommun", samlats i aktörskategorin Myndigheter. I just denna kategori dominerar de statliga myndigheterna i rapporteringen.

På motsvarande sätt har andra näraliggande grupper samlats i större enheter som Allmänhet, Experter eller Politiker. När någon särskild delgrupp inom de större kategorierna framhävts eller utmärkt sig i rapporteringen kommenteras det i den löpande texten.

Bland de få aktörer som ändå kom till tals i puffarna och programlöpen dominerade myndigheterna. I materialet som helhet kom de till tals i 20 artiklar och inslag. Statens Järnvägar, SJ, förekom mindre än hälften så ofta. På tredje plats, bara en tredjedel så vanliga som myndigheternas representanter, kom representanter för allmänheten, det vill säga vanliga människor.

En detaljgranskning visar att det i riksmedierna nästan uteslutande var de statliga myndigheterna samt SJ som kom till tals, medan den vanligaste aktören som uttalade sig i Göteborgs-Postens puffar var företrädare på kommunal nivå. I Sundsvalls Tidning var det personer ur allmänheten.¹⁷

Tabell 5.3. Aktörer till tals i puffar och programlöp (antal)

	Dagstidningar	Tv	Ekot	Totalt
Myndigheter*	15	3	2	20
SJ	3	1	4	8
Allmänhet	4	1	1	6
Företag, allmänt	3	-	1	4
Expert	2	-	-	2
Politiker, inkl regeringen	2	-	-	2
Transportbolag, övr. offentliga	1	-	-	1
Energiföretag	-	1	-	1
Medier	1	-	-	1
Antal aktörer	31	6	8	45

* Kategorin Myndigheter inkluderar statliga myndigheter, kommun och landsting.

** Kategorin Transportbolag, övr. offentliga omfattar kommunala och regionala transportbolag.

De enda namngivna personer som kom till tals i mer än en puff eller löpsedel var SJ:s styrelseordförande Ulf Adolfson och SJ:s VD Jan Forsberg, som uttalade sig i två puffar/programlöp vardera.

Omtalade aktörer

Det var märkbart fler aktörer som blev omnämnda i puffarna och programlöpen än det var aktörer som kom till tals, men fortfarande förekom de endast i drygt var tredje artikel eller inslag.

¹⁷ Se tabell II i Bilaga A.

Tabell 5.4. Omtalade aktörer i puffar och programlöp (antal)

	Dagstidningar	Tv	Ekot	Totalt
Allmänhet	28	-	-	28
Myndigheter*	19	3	-	21
SJ	8	2	1	11
Politiker	2	1	-	3
Energiföretag	2	1	-	3
Företag, allmänt	2	1	-	3
Transportbolag, övr. offentliga**	2	-	-	2
Transportföretag, privat	1	-	-	1
Antal omnämnda aktörer	64	8	1	73

* Kategorin Myndigheter inkluderar statliga myndigheter, kommun och landsting.

** Kategorin Transportbolag, övr. offentliga omfattar kommunala och regionala transportbolag.

Den vanligaste omnämnda aktören var representanter för allmänheten, som förekom i drygt var fjärde puff och löpsedelsinslag. Näst vanligast som omnämnd aktör var myndigheter som förekom i var femte, och tredje vanligast var SJ som omnämndes i vart tionde. Allmänheten var endast omnämnd i dagstidningarna, inte någon gång i etermedierna.

I nio av tio fall omnämndes personer och institutioner utan att något omdöme fälldes, det vill säga utan att aktören värderades positivt eller negativt. Av det skälet har ingen särskild granskning gjorts av den saken i förstasides- och löpsedelsmaterialet, utan endast i de mer utförliga tidningsartiklarna och etermedieinslagen som granskas i nästa kapitel.

Drabbade

Snöovädret ställde till med många problem. Det handlade om materiella skador och extraordinära kostnader, men också om att enskilda personer, grupper eller hela samhället på olika sätt drabbades av den ovanliga väderleken.

Sammanlagt 53 puffar och programlöp, knappt vart tredje, framhävde någon drabbad person eller verksamhet.¹⁸ I drygt hälften av fallen handlade det om vanliga människor och i vart femte fall om olika typer av verksamhet som drabbades.

Även denna fråga granskas mer utförligt i följande kapitel.

¹⁸ Se tabell III i Bilaga A.

6. Nyheterna om snöovädret

I det samlade nyhetsmaterialet om snöovädret och dess följder vintern 2009-2010 har totalt 1 861 nyhetsartiklar och –inslag granskats. I denna siffra ingår allt nyhetsmaterial, både det på förstasidorna/löpsedlarna och det som finns inne i tidningarna och nyhetssändningarna. I detta kapitel redovisas resultaten av denna undersökning. Däremot ingår inte ledare, debattartiklar, krönikor, insändare eller andra typer av opinionsmaterial här.

Nyheternas sakfrågor

Något fler än hälften, 52 procent, av alla analyserade nyhetsartiklar och –inslag om snöovädret och dess följder innehöll mer än en aspekt av händelserna, vilket här innebär att mer än en sakfråga togs upp.¹⁹ Det medför att antalet sakfrågor i tabell 6.1. överstiger antalet undersökta artiklar och inslag. Det innebär också att ett ämne som vädret, som utgjorde 19 procent av alla registrerade sakfrågor i själva verket förekom i nästan 30 procent av alla artiklar och inslag.

Tabell 6.1. Sakfrågor i nyhetsartiklar och inslag (procent)

	Dagstidningar	Nättidningar	Tv	Ekot	Totalt
Trafikproblem	23	38	33	30	31
Väder	20	17	22	19	19
Ekonomi	8	8	6	10	8
Snöröjning	11	4	6	3	7
Personskador	9	6	4	3	7
Materiella skador	7	4	7	2	6
Varningar	5	5	5	15	5
Trafikolyckor	4	7	3	3	5
Energi	4	4	8	8	5
Ansvarsfråga/ansvarutkrävande	1	2	2	2	2
Annat problem	6	4	5	3	5
Övrig sakfråga	1	1	1	3	1
Summa	100	100	100	100	100
Antal sakfrågor	1221	1172	329	102	2824

Vädret i sig var givetvis ett av de dominerande ämnena i rapporteringen om snöovädret, men ännu mer förekom trafikproblemen. Dessa två sakfrågor dominerade rapporteringen i alla de analyserade medierna. Trafikproblemen, som med 31 procent alltså var den allra vanligaste sakfrågan i nyhetsmaterialet, präglade innehållet i mer än hälften av alla nyhetsinslag. De handlade mycket om problem på Västra stambanan och med Öresundstågen, om försenad järnvägstrafik och nedisade växlar, inställda bussar, tunnelbanetåg och spårvagnar samt om halka, sandning och igensnöade vägar.

Mest uppmärksamhet fick trafikproblemen i nättidningarna, minst i de tryckta dagstidningarna. På nätet utgjorde trafikproblem och/eller trafikolyckor nästan hälften av alla sakfrågor. En trolig förklaring är att nätmedierna med sina ständiga uppdateringar i högre utsträckning rapporterade om pågående problem, och därigenom kunde hjälpa och vägleda allmänheten i akuta trafiklägen, medan dagstidningarna först i efterhand kunde redovisa vad som inträffat.

¹⁹ De två mest framträdande sakfrågorna i varje artikel och inslag har därför klassificerats. Med framträdande menas den eller de sakfrågor som fått mest utrymme och/eller lyfts fram i rubrik och ingress. Sakfrågorna har samlats i mer övergripande kategorier. För en detaljerad förteckning av alla klassificerade sakfrågor se Bilaga B.

Den näst vanligaste sakfrågan, alltså vädret, kunde exempelvis handla om kyla, blåst och snöfall som inträffat eller var på väg. I Aftonbladet och Sydsvenskan var detta den enskilt största sakfrågan.

Det fanns även andra skillnader mellan medierna. I Aftonbladet uppmärksammades exempelvis personskador och trafikolyckor i en större del av artiklarna än i övriga medier, och de lokala morgontidningarna rapporterade mer om snöröjning. Ekot varnade i betydligt högre grad än de andra medierna för problem eller faror i samband med vädret, något som också avspeglades i sändningarnas programlöp.

Frågan om ansvar och ansvarsutkrävande för de uppkomna problemen fick däremot liten uppmärksamhet, totalt utgjorde detta ämne bara 2 procent av sakområdena. När det ändå förekom var det i samband med att nya snömängder ytterligare försvårade trafikproblemen. Störst uppmärksamhet fick frågan därför i samband med snön som kom de två sista veckorna i februari. Inte heller trafikolyckor, varningar eller energifrågor blev stora ämnen i samband med snöovädret. Av alla sakområden utgjorde dessa endast 5 procent vardera.

Sakfrågornas rangordning varierade något under den analyserade tremånadersperioden. Under den första rapporteringstoppen, vecka 1 i början av januari, dominerade frågor om vädret men också frågor som rörde energi fick relativt stor uppmärksamhet framför allt i tv:s nyhetsprogram och i nättidningarna. Inslagen handlade då mycket om elpriserna, men också om elförsörjningen och elnätet.

Under den andra nyhetstoppen, vecka 5 i början på februari, fick förutom trafikproblem och väder dessutom nyheter om snöröjning en hel del uppmärksamhet, främst i dagstidningarna och tv. Under den sista toppen, i vecka 8 i slutet på februari, lyftes förutom trafikproblemen också frågor om ekonomi fram, särskilt i nättidningarna och i Ekot. Det handlade till exempel om resegaranti, kostnader för snöröjningen och extraordinära samhälleliga utgifter på grund av alla trafikförseningar.

Nyheterens platser och orter

Som redan nämnts drabbade snön och kylan hela Sverige, vilket gjorde att det fanns nyheter om saken från hela landet i de undersökta medierna. Hälften av alla nyheterna, 51 procent, handlade emellertid om händelser som berörde bara en plats eller ort. En stor del av nyhetsrapporteringen om snöovädret och dess följder kan därför sägas ha haft en lokal vinkel.²⁰

Tabell 6.2. Berörd plats och ort i nyheterna (procent)

	Dagstidningar	Nättidningar	Tv	Ekot	Totalt
Hela Sverige/flera orter	41	48	65	50	47
Götaland/södra Sverige	32	27	17	15	28
Svealand/Mellansverige	9	17	12	6	13
Norrland	17	6	4	3	10
Utländsk plats/ort	-	-	1	-	0
Plats/ort saknas	1	3	1	26	3
Summa	100	100	100	100	101
Antal artiklar/inslag	810	769	213	69	1861

Men sammantaget var, precis som i puffarna och programlöpen, nyheternas största enskilda arena hela Sverige med 47 procent. Näst vanligast var nyheter som berörde Götaland och södra Sverige, 28 procent, och på en tredje plats kom nyheter om Svealand och Mälardalen med 13 procent. Flest nyheter som berörde hela landet hade tv där knappt två tredjedelar av alla inslag hade denna form av riksperspektiv. Också i Ekot och i nättidningarna var det riksnyheter som fick störst utrymme.

²⁰ För varje nyhetsartikel och -inslag har den plats eller ort som i huvudsak berörts klassificerats. Händelser som berörde flera orter, exempelvis ett tåg som fastnade i Hallsberg och därigenom påverkade järnvägstrafiken på många orter över hela landet, har förts till kategorin kallad Hela Sverige/flera orter.

Inte förvånande fanns det påtagliga skillnader mellan de undersökta medierna när det gällde vilka platser eller orter de rapporterade om.²¹ I medierna utgivna i Göteborg, Malmö och Sundsvall handlade drygt hälften av nyheterna om händelser som berörde det egna geografiska spridningsområdet, i Stockholmsmedierna var motsvarande andel 35 procent. I riksmidierna handlade däremot två tredjedelar av nyheterna om hela Sverige eller om flera orter.

Resultaten visar vidare att rapporteringen om snöovädret nästan uteslutande hade fokus på Sverige och svenska förhållanden. Endast i två inslag i Rapport gjordes utblickar mot ovädret och dess effekter i andra länder.

Aktörer i nyheterna

I det undersökta nyhetsmaterialet om snön och kylan kom allt som allt 3 468 aktörer till tals på något sätt, och i samma material blev 2 411 aktörer omtalade eller omnämnda.²² Bakom indelningen i aktörer som kom till tals och omtalade aktörer ligger antagandet att den person, företag eller institution som fick uttala sig i större utsträckning kunde påverka mediebilderna av händelserna och förhållandena än de som endast omtalades av andra.

De som kom till tals

De två aktörskategorier som oftast kom till tals i samband med snöovädret var myndigheter och personer ur allmänheten. Av alla som kom till tals utgjorde myndigheterna 44 procent och allmänheten 18 procent. Tillsammans utgjorde de därmed nästan två tredjedelar av alla aktörer som fick uttala sig.

Alla mest förekom myndigheterna i nättidningarna, där de utgjorde 48 procent av alla aktörer som kom till tals. Just i nättidningarna förekom representanter för SJ näst mest med 12 procent. I sydsvenskan.se utgjorde dessa två aktörer tillsammans tre fjärdedelar eller 73 procent av alla som kom till tals. De båda aktörskategorierna återspeglar tydligt att trafikproblem, främst rörande järnvägen, var den största enskilda sakfrågan i medierna i samband med snöovädret.

Tabell 6.3. Aktörer till tals i nyheterna (procent)

	Dagstidningar	Nättidningar	Tv	Ekot	Totalt
Myndigheter*	41	48	29	42	44
Allmänhet	23	10	34	27	18
Företag, allmänt	12	7	8	5	9
SJ	5	12	7	10	8
Transportbolag, övr. offentliga**	5	8	1	1	6
Expert	3	3	6	3	3
Energiföretag	3	2	5	4	3
Politiker, inkl regeringen	3	5	5	6	3
Medier	1	3	1	-	2
Transportföretag	2	2	4	1	2
Övrig aktör	2	1	1	3	1
Summa	100	100	100	100	100
Antal aktörer	1474	1549	328	117	3468

* Kategorin Myndigheter inkluderar statliga myndigheter, kommun och landsting.

** Kategorin Transportbolag, övr. offentliga omfattar kommunala och regionala transportbolag.

²¹ Se tabell IV i Bilaga A.

²² Upp till tio olika aktörer som kommer till tals och tre omnämnda har klassificerats per artikel/inslag. Som aktör har räknats personer, institutioner och organisationer som antingen uttalat sig direkt och/eller refererats i artikeln eller inslaget, eller som någon annan har talat om. Antalet aktörer kan därför överstiga antalet artiklar och inslag i tabellerna.

Allmänheten kom mest till tals i tv, och då något oftare i Rapport, 36 procent, än i Nyheterna, 33 procent. Också i Aftonbladet utgjorde allmänheten en stor andel av dem som kom till tals. Där utgjorde de 33 procent. I Ekot och Dagens Nyheter utgjorde representanter för allmänheten en något mindre del, 27 procent. I DN var merparten av dessa resenärer på olika typer av transportmedel.²³

Den tredje vanligaste kategorin som kom till tals i mediernas nyheter var representanter för andra företag än sådana som sköter kollektivtrafik och elförsörjning. Det kunde handla om privata snöröjare och taksrottare, vedproducenter, åkerifirmor, bönder och i vissa fall industrier. Knappt var tionde aktör representerade något sådant företag. För det mesta handlade det om lokala företag som kom till tals i morgontidningarna, allra mest i Sundsvalls Tidning där de utgjorde 21 procent.

På fjärde plats kom representanter för SJ, som utgjorde 8 procent av aktörerna i alla undersökta medier, och på femte plats kom representanter för lokaltrafikbolagen. När man lägger ihop olika typer av transportbolag som kom till tals i rapporteringen ser man att sammanlagt var sjätte aktör representerade SJ, Stockholms Lokaltrafik (SL), Västrafik, Skånetrafiken eller något privat transportföretag. Ännu vanligare var de i nättidningarna där de utgjorde drygt var femte aktör, vilket avspeglar den stora uppmärksamhet som trafikfrågorna fick i dessa medier.

Däremot kom politiker, inklusive regeringen, ganska lite till tals i de undersökta medierna, och detsamma gällde representanter för energiföretag, experter och medier. När de kom till tals handlade det för politikernas del ofta om att uttala sig i artiklar och inslag som handlade om trafikproblem och i viss mån om utkrävande av ansvar för de problem som uppstått. För energiföretagen handlade det vanligtvis om energifrågor och för experterna om att kommentera eller uttala sig om vädret som sådant. För mediernas del handlade det om att de hämtade nyheter från och därigenom refererade till varandra, och då lät det andra mediet komma till tals. Med undantag för trafikproblemen och vädret fick ingen av dessa sakfrågor särskilt stor uppmärksamhet i nyhetsrapporteringen, vilket förklarar att de aktuella grupperna sällan kom till tals.

Av personerna som kom till tals var männen mer än dubbelt så många som kvinnorna. Totalt var 70 procent män och 30 procent kvinnor. Lägst andel kvinnor hade etermedierna med 28 procent, högst andel hade nättidningarna med 31 procent. Det enskilda medium där kvinnorna förekom minst var dock Göteborgs-Posten där de endast utgjorde 26 procent av dem som kom till tals.

Högst andel kvinnor som fick uttala sig i nyheterna om snöovädret fanns bland politikerna med 50 procent, följt av personer ur allmänheten där de utgjorde 42 procent. Lägsta andelen fanns bland energiföretag och experter där kvinnorna utgjorde 14 procent vardera.

Aktörer som andra talade om

Aktörerna som kom till tals yttrade sig ofta om andra personer, offentliga institutioner eller om något företag. Men det skedde inte alltid. Upp till tre omtalade aktörer per artikel eller inslag har klassificerats.

De fyra mest omtalade kategorierna var desamma som i listan över dem som kom till tals, men ordningsföljden är delvis en annan. Myndigheterna toppar dock med 45 procent, vilket innebär att de omtalades tre gånger så ofta som allmänheten med 14 procent. Tredje mest omtalade kategorin var SJ med 11 procent (tabell 6.4).

Allra mest omtalade blev myndigheterna i sydsvenskan.se där 62 procent av alla omtalade var en myndighet eller myndighetsperson. I Rapport var motsvarande siffra 55 procent. Minst omtalade var de i Stockholmsmedierna aftonbladet.se, dn.se, Aftonbladet och Nyheterna i TV4.²⁴

Aftonbladet och aftonbladet.se utmärkte sig också som de medier där personer ur allmänheten i ovanlig stor utsträckning förekom i rollen som omtalad med 37 respektive 43 procent av alla omtalade aktörer, vilket är två till tre gånger så ofta som i de övriga medierna. I dessa medi-

²³ Se tabell V i Bilaga A.

²⁴ Se tabell VI i Bilaga A.

er fanns alltså i extra stor utsträckning artiklar om hur vanliga människor drabbades av och hanterade snön, kylan och de problem som vädret medförde.

Tabell 6.4. Omtalade aktörer i nyheterna (procent)

	Dagstidningar	Nättidningar	Tv	Ekot	Totalt
Myndigheter*	46	44	46	47	45
Allmänhet	17	13	11	18	14
SJ	9	14	11	12	11
Företag, allmänt	11	5	7	6	7
Transportbolag, övr. offentliga**	6	9	1	6	7
Energiföretag	5	4	13	12	5
Medier	2	8	1	0	5
Politiker, inkl regeringen	1	1	5	0	2
Transportföretag	1	2	2	0	1
Försäkringsbolag	2	1	1	0	1
Expert	0	0	3	0	0
Summa	100	100	100	100	100
Antal omtalade aktörer	1009	1211	174	17	2411

* Kategorin Myndigheter inkluderar statliga myndigheter, kommun och landsting.

** Kategorin Transportbolag, övr. offentliga omfattar kommunala och regionala transportbolag.

I Stockholmstidningarna förekom också transportbolagen oftare i rollen som omnämnda. De omnämnda transportföretagen var främst SJ, SL och MTR, ett privat transportbolag som driver Stockholms tunnelbana. Allra mest omnämnda blev de i dn.se, 33 procent, och i aftonbladet.se, 27 procent.

En grupp som förekom i mycket liten utsträckning var regeringen och övriga politiker på riks-, regional och kommunal nivå. I tv utgjorde de 5 procent av de omnämnda, i övriga medier förekom de ännu mindre eller inte alls.

Topplistan

I de undersökta nyhetsartiklarna och inslagen var det några namngivna personer som återkom fler än en gång, och som tillsammans kan sägas utgöra ett slags aktörernas topplista. För samtliga gällde att de kom till tals betydligt fler gånger än de blev omnämnda.

De två enskilda personer som förekom flest gånger i nyhetsrapporteringen om snökaoset var SJ:s VD Jan Forsberg, och infrastrukturminister Åsa Torstensson. På tredje plats, men bara hälften så ofta som Forsberg, förekom generaldirektören för Banverket Minoo Akhtarzand.

Tabell 6.5. Aktörernas topplista (antal artiklar och inslag)

	Aktör till tals	Omtalad aktör	Totalt
Jan Forsberg, VD SJ	44	9	53
Åsa Torstensson, infrastrukturminister (C)	39	7	46
Minoo Akhtarzand, GD Banverket	22	3	25
Fredrik Reinfeldt, statsminister (M)	13	6	19
Claes Tingvall, trafiksäkerhetsdir., Vägverket	9	3	12
Sten Tøglfors, försvarsminister (M)	9	-	8
Ulf Adolfsson, styrelseordförande SJ	9	-	9
Maud Olofsson, näringsminister (C)	5	2	7
Mona Sahlin, oppositionsledare (S)	4	-	4

Samtliga tre i topp förekom i samband med nyheter om trafikproblem, ekonomiska frågor och till viss del i artiklar och inslag om utkrävande av ansvar för de uppkomna problemen. I första hand handlade det då om järnvägen.

På fjärdeplatsen återfinns statsminister Fredrik Reinfeldt, följd av Vägverkets trafiksäkerhetsdirektör Claes Tingvall.

Kritik och beröm

I några av artiklarna och inslagen från snöovädret framfördes tydliga och uttalade synpunkter i form av kritik och beröm på hur de omtalade aktörerna tog ansvar, skötte sina uppgifter och på andra sätt betedde sig i samband med snöovädret. Alla sådana positiva och negativa synpunkter som riktades mot en annan aktör i de undersökta artiklarna och inslagen har klassificerats.

Tabell 6.6. Värdeomdömen för omtalad aktör, antal omdömen och index.

	Positivt omdöme	Negativt omdöme	Neutralt omdöme	INDEX
Politiker, inkl regeringen	1	9	36	-17
SJ	5	53	219	-17
Transportbolag, övr. offentliga**	4	20	146	-9
Energiföretag	1	9	113	-7
Företag, allmänt	0	11	168	-6
Myndigheter*	13	45	1028	-3
Försäkringsbolag	0	1	28	-3
Allmänhet	3	11	333	-2
Transportföretag	1	1	34	0
Expert	0	0	10	0
Medier	0	0	116	0

* Kategorin Myndigheter inkluderar statliga myndigheter, kommun och landsting.

** Kategorin Transportbolag, övr. offentliga omfattar kommunala och regionala transportbolag.

Kommentar: Index har räknats ut enligt följande formel: $I = 100 \times (a-b)/(a+b+c)$, där a = alla positiva omdömen, b = alla negativa omdömen och c = alla neutrala omdömen. Indexvärdet kan gå från -100 då alla omdömen är negativa till + 100 då alla omdömen är positiva.

Resultaten visar att aktörerna i samtliga fall fick mer kritik än beröm. I bästa fall blev de omtalade på ett neutralt och värderingsfritt sätt. Mest kritik fick regeringen och övriga politiker samt SJ. En skillnad bör dock framhållas och det är att SJ var en av de aktörer som förekom oftast i artiklarna och inslagen, sammanlagt 569 gånger, medan politikerna var en av de mer sällsynta aktörerna och förekom totalt endast 164 gånger. Man kan också notera att myndigheterna, som var den i särklass vanligaste aktören i samband med nyheterna om snökaoset, visserligen blev kritiserade, men sammantaget endast i begränsad utsträckning.

Mot slutet av februari då ytterligare ett stort snöoväder drabbade Sverige intensifierades kritiken dock mot flera av de aktörer som på något sätt hade att hantera följderna av de stora snömassorna och kylan. För politikerna och SJ sjönk indexvärdena till -33 respektive -27, för de kommunala transportbolagen till -15 och för energiföretagen till -10. För myndigheternas del tilltog däremot inte kritiken och för försäkringsbolagen mildrades den till och med.

Sammantaget var dock inte kritiken särskilt från. En förklaring kan vara att samtliga aktörer utom energiföretag och medier kom till tals mycket oftare än de blev omtalade, vilket innebar att de i stor utsträckning kunde prägla bilden av det egna agerandet.

Resultaten av undersökningen visar därför att nyhetsrapporteringen om snöovädret på det hela taget knappast kännetecknades av någon utpräglad kritisk ton. Det utesluter dock inte att enskilda aktörer kan ha blivit hårt åtgångna vid enstaka tillfällen.

De som hölls ansvariga

I sammanlagt 9 procent av nyhetsartiklarna och -inslagen utpekade någon aktör någon annan person, företag eller institution som ansvarig för hanteringen av de problem som snöfallen och iskylan medförde. I några fall förekom det att mer än en aktör utpekades som ansvarig i samma artikel eller inslag, och i dessa fall har alla angivna registrerats som ansvariga.

De två aktörer som oftast utpekades som syndabockar var myndigheterna, framför allt Banverket och kommunala aktörer med ansvar för bl. a. snöröjning, och SJ. Tillsammans angavs de som ansvariga för uppkomna problem i över hälften av de fall där det fanns någon utpekad ansvarig. På tredje plats kom politikerna, inklusive regeringen.

I vissa fall var det enstaka personer som uppgavs vara ansvariga. De två personer som då förekom mest var infrastrukturminister Åsa Torstensson och Banverkets generaldirektör Minoo Akhtarzand.

Tabell 6.7. Aktörer som utpekades som ansvariga (procent)

	Dagstidningar	Nättidningar	Tv	Ekot	Totalt
Myndigheter*	35	21	39	13	29
SJ	13	42	15	75	27
Politiker, inkl regeringen	21	13	12	13	16
Energiföretag	9	8	12	0	9
Företag, allmänt	9	2	0	0	5
Transportbolag, övr. offentliga**	6	5	0	0	5
Transportföretag	0	4	8	0	2
Allmänhet	1	2	4	0	2
Vag/oidentifierad aktör	6	2	12	0	5
Summa	100	100	100	100	100
Antal ansvariga aktörer	100	85	26	8	219

* Kategorin Myndigheter inkluderar statliga myndigheter, kommun och landsting.

** Kategorin Transportbolag, övr. offentliga omfattar kommunala och regionala transportbolag.

Myndigheternas ansvar lyftes oftast fram i Sydsvenskan, Sundsvalls Tidning och Rapport i SVT, medan framför allt aftonbladet.se och Ekot riktade ansvarsfrågan mot SJ. Över huvud taget riktade de som uttalade sig i huvudstadens medier i större utsträckning ansvarsfrågan mot transportbolagen än vad aktörer i övriga undersökta medier gjorde. I Dagens Nyheter, dn.se och aftonbladet.se utpekades Stockholms lokaltrafik, SL, i många fall som ansvarig för uppkomna problem och svårigheter. I Aftonbladet.se och ännu mer i Nyheterna i TV4 utpekades också MTR, det privata företaget som sköter driften av Stockholms tunnelbana.

Det bör påpekas att det i de flesta artiklarna och inslagen inte fanns någon utpekad ansvarig, och att siffrorna i tabellen ovan alltså bygger på ganska få artiklar och inslag i respektive medium.

De som var drabbade

Knappt varannan analyserad artikel och inslag lyfte fram eller var på annat sätt vinklad på personer, verksamheter eller institutioner som drabbades av snöovädret och dess följder. Det handlade om personskador och materiella skador, men också om ekonomiska konsekvenser för olika verksamheter, regioner eller hela samhället. Totalt var 44 procent av nyheterna vinklade på sådana drabbade.

Tabell 6.8. Drabbade personer, verksamheter och institutioner i nyheterna (procent)

	Dagstidningar	Nättidningar	Tv	Ekot	Totalt
Enskild/fåtal	64	61	54	41	60
Grupp	6	2	4	2	4
Företag	5	7	1	8	5
Verksamhet	13	16	14	33	16
Samhälle	14	14	26	18	16
Summa	100	100	100	100	100
Antal artiklar/inslag	361	341	72	52	826

I 60 procent av artiklarna där det fanns någon drabbad var det en eller ett fåtal enskilda personer som stod i fokus. Snöovädret drabbade människor på olika sätt, i vissa fall allvarligt. Många skadades i trafik- och halkolyckor och en del av tak som brakade samman eller av nedrasande snömängder. I två fall inträffade dödsolyckor till följd av takras och halka. Men artiklarna och inslagen handlade också om människor som kom för sent till jobbet eller till andra resmål, eller som inte kom i väg över huvud taget.

Framför allt dags- och nättidningarna, men också i viss mån tv, lyfte fram enskilda drabbade. Allra tydligast var detta perspektiv i Aftonbladet där fyra av fem artiklar fokuserade på enskilda personers problem och svårigheter i samband med snön och kylan.

På delad andra plats i listan över drabbade kom olika verksamheter. Dessa lyftes dock fram betydligt mera sällan, och utgjorde bara vart sjätte fall, eller 16 procent. Rapporteringen handlade då framför allt om hur snömängderna, isbildningen och kylan hindrade eller helt stoppade trafiken med bil, färja eller tåg. Det förekom också några inslag om andra drabbade verksamheter, som att skolresor ställdes in, att brevbärarna inte kunde dela ut posten, att uteblivna sockerleveranser försvårade godis- och läskproduktionen och om hinder för elförsörjningen.

På delad andra plats kom artiklar och inslag som tog upp snöovädrets konsekvenser för många människor, regioner eller för samhället som helhet. De kunde handla om hur snöröjningen riskerade att spräcka kommunernas budget eller att snömassorna helt eller delvis riskerade att förlama elförsörjningen och framkomligheten i hela regioner. Dessa aspekter på hur snöovädret drabbade Sverige lyftes särskilt fram i Ekot.

Snöovädrets två huvudaktörer

Så här långt har resultaten visat att särskilt två aktörer – myndigheter och allmänhet – dominerade nyheterna om snöovädret vintern 2009-2010. Nedan följer en fördjupad analys av dessa aktörer och hur de beskrevs i medierna.

Myndigheterna i rapporteringen

I tidigare tabeller har alla myndigheter som kom till tals i nyheterna i samband med snöovädret redovisats i en och samma kategori. I själva verket var det en hel rad olika myndigheter som involverades i händelserna och som uttalade sig i de analyserade medierna. Av dessa var 22 procent kommuner och/eller kommunala myndigheter, 4 procent regionala och 74 procent statliga myndigheter. Siffrorna återspeglar tydligt att ansvaret för stora delar av de offentliga kommunikationerna liksom ansvaret för meteorologiska och hydrologiska mätningar och prognoser ligger på statlig nivå. Av de statliga myndigheterna var det också SMHI, Banverket, Polisen och Vägverket som kom mest till tals.

Tabell 6.9. Myndighetsaktörer som kom till tals i nyheterna (procent)

	Dagstidningar	Nättidningar	Tv	Ekot	Totalt
Kommun/kommunala myndigheter	29	15	36	19	22
<i>Räddningstjänsten</i>	8	6	13	4	7
<i>Snöröjare, isbrytare, takröjare, bärgare</i>	5	1	17	10	4
<i>Skola/förskola</i>	3	1	1	4	2
<i>Övriga kommunala myndigheter</i>	14	7	5	-	10
Regionala myndigheter	5	2	7	4	4
Statliga myndigheter	66	83	57	77	74
<i>SMHI</i>	27	20	12	23	23
<i>Banverket</i>	8	21	15	6	15
<i>Polisen</i>	9	21	2	8	14
<i>Vägverket</i>	13	12	13	10	13
<i>Sjöfartsverket</i>	2	1	7	6	2
<i>Luftfartsverket</i>	1	2	0	6	1
<i>Boverket</i>	2	1	1	2	1
<i>Försvarmakten</i>	0	1	4	2	1
<i>Konsumentverket</i>	0	1	0	0	1
<i>Övriga statliga myndigheter</i>	4	3	4	12	3
Summa	100	100	100	100	100
Antal myndighetsaktörer	608	752	96	48	1504

Kommentar: I kategorin övriga statliga myndigheter ingår bland andra Arbetsmiljöverket, Kustbevakningen, Energimarknadsinspektionen, MSB, Strålsäkerhetsmyndigheten, Energimyndigheten, Socialstyrelsen, Vattenverket, Skatteverket och Näringsdepartementet.

Mest framträdde de statliga myndigheterna i nättidningarna med 83 procent. Om man ser till enskilda medier var de dock allra vanligast i Dagens Nyheters pappersupplaga där de utgjorde nio av tio av de myndighetsaktörer som kom till tals, vilket var betydligt mer än i de rikstäckande etermedierna. I tidningarna från Göteborg, Malmö och Sundsvall låg motsvarande andel på drygt två tredjedelar.²⁵

Föga förvånande fick kommuner och kommunala myndigheter större utrymme i de lokala medierna, men allra mest utrymme fick kommunerna i tv:s nyhetssändningar där gott och väl en tredjedel, 36 procent, av alla myndigheter som kom till tals representerade den kommunala nivån. I Nyheterna i TV4 utgjorde exempelvis Räddningstjänsten 18 procent. I Rapport fick snöröjare, isbrytare, takröjare och bärgare tillsammans motsvarande andel.

I tre fall av fyra var det enskilda individer som uttalade sig för respektive myndighet, och i drygt hälften av alla tillfällen, 54 procent, var det då en man och i 21 procent en kvinna. I återstående 25 procent av tillfällena var det myndigheten som sådan som gjorde uttalandet utan att det refererades till någon person.

Myndigheterna och sakfrågorna

När kommunerna och de kommunala myndigheterna kom till tals handlade artiklarna och inslagen mest om snöröjning och om materiella skador. De senare kunde handla om takras och nedrasandesnömassor som bland annat orsakade skador på parkerade bilar (tabell 6.10).

Tabell 6.10. Myndigheternas sakfrågor (procent)

	Kommun/ kommunala myndigheter	Landsting/ regionala myndigheter	Statliga myndigheter	Totalt
Trafikproblem	10	-	37	30
Väder	7	10	29	24
Personskador	10	61	10	12
Snöröjning	27	3	4	9
Trafikolyckor	3	7	8	7
Materiella skador	18	-	3	6
Varningar	11	10	4	5
Ekonomi	6	-	3	3
Annat problem	6	10	1	3
Energi	1	-	2	2
Ansvarsfråga/ansvarutkrävande	1	-	0	0
Övrig sakfråga	1	-	0	0
Summa	100	100	100	100
Antal sakfrågor	192	31	716	939

Ladstingen och myndigheterna på regional nivå uttalade sig mest när nyheterna handlade om personskador. De som då kom till tals var ofta läkare eller annan sjukvårdspersonal. Det bör dock noteras att de regionala myndigheterna uttalade sig i mycket få artiklar och inslag.

De statliga myndigheterna kom mest till tals i samband med frågor om trafikproblem och väder.

Myndigheternas argumentation och tonläge

I undersökningen har också noterats innehållet i de argument som framförts av aktörerna som kom till tals. Det som undersökts är dels om aktörerna riktat kritik mot eller bemött kritik från någon annan aktör, dels tonläget i argumentationen. I båda fallen har det huvudsakliga perspektivet respektive tonläget registrerats.

²⁵ Se tabell VII i Bilaga A.

I undersökningen om argumentationens perspektiv har registrerats om myndigheterna i huvudsak beskrev faktiska sakförhållanden, uttryckte kritik mot annan aktör, bemötte kritik eller bad om ursäkt när de uttalade sig i olika frågor.

Tabell 6.11. Huvudperspektiv i myndigheternas argumentation (procent)

	Beskriver sakförhållanden	Uttrycker kritik mot annan aktör	Bemöter kritik	Ber om ursäkt, erkänner misstag	Summa	Antal aktörer till tals
Kommun/kommunala myndigheter	96	3	1	1	101	335
Landsting/regionala myndigheter	98	-	-	2	100	56
Statliga myndigheter	94	3	2	2	101	1113
Totalt	95	3	1	1	100	1504

Resultaten visar att myndigheterna i huvudsak beskrev faktiska sakförhållanden då de kom till tals i medierna. Oftast handlade det om att redovisa vilka åtgärder som vidtagits och vilka ansträngningar som gjorts för att komma till rätta med redan uppkomna eller väntande problem. Bara i ett fåtal fall bestod uttalandena i huvudsak av kritik mot annan aktör, bemötande av kritik eller av att myndigheterna bad om ursäkt och erkände fel som begåtts.

I de allra flesta fallen var tonläget från myndigheternas sida också neutralt. Undersökningen har här gällt om aktören var uppgiven, irriterad, positiv eller just förhöll sig neutral till den sakfråga som artikeln eller inslaget handlade om.

Tabell 6.12. Tonläge hos myndighetspersoner som kom till tals (procent)

	Neutralt	Uppgivet	Irriterat	Positivt	Oklart	Summa	Antal aktörer till tals
Kommun/kommunala myndigheter	93	2	2	2	2	101	335
Landsting/regionala myndigheter	91	2	-	2	5	100	56
Statliga myndigheter	97	-	-	1	1	99	1113
Totalt	96	1	1	1	2	101	1504

Att myndigheternas tonläge till största delen var neutralt sammanfaller väl med att de i huvudsak beskrev faktiska sakförhållanden. Bland de kommunala myndigheter som uttalade sig fanns dock ett litet fåtal som uttryckte uppgivenhet eller irritation, men också några som var positiva. Även bland de regionala myndigheterna som kom till tals förekom några få fall med både uppgivet och positivt tonläge, men det rörde sig då om mycket få aktörer. Bland de statliga myndigheterna, som var flest bland dem som kom till tals i nyheterna om snöovädret, var tonläget neutralt i nästan samtliga undersökta nyhetsartiklar och -inslag.

Sammanfattningsvis kan man alltså konstatera att myndigheterna, och då särskilt statliga myndigheter, ofta kom till tals i nyheterna i samband med snöovädret och att de då i huvudsak uttalade sig i nyheter som handlade om trafikproblem och väder. Till allra största delen uttalade de sig om faktiska sakförhållanden och höll en neutral ton i sina uttalanden.

Allmänheten i nyheterna

Också den kategori som i redovisningen kallats allmänheten, och som sammantaget var den näst största gruppen aktörer som kom till tals, kan delas in i flera olika undergrupperingar. Gemensamt för dem alla var att de i nyheterna inte representerade någon annan än sig själv.

Sammantaget kom representanter ur allmänheten till tals i 295 artiklar och inslag, och i de flesta fallen kom mer än en person till tals i var och en av artiklarna eller inslagen. Totalt utgjorde gruppen 620 personer.

I drygt två tredjedelar av fallen framträdde personerna ur allmänheten utan att ha någon särskild roll. Det handlade då om vanliga människor som beskrev hur de hade påverkats eller drabbats av snömassorna och kylan.

Tabell 6.13. Vanliga människor/allmänhet som kom till tals i nyheterna

	Dagstidningar	Nättidningar	Tv	Ekot	Totalt
Resenär tåg	15	25	21	10	18
Resenär övrig	-	1	8	3	3
Trafikant (lokaltrafik)	5	14	4	13	7
Bilist	1	1	5	10	2
Skadad person	5	-	3	3	3
Övrig vanlig person/allmänhet	74	59	61	61	67
Summa	100	100	100	100	100
Antal aktörer allmänhet	331	146	112	31	620

Nästan var tredje framträdde emellertid i egenskap av resenär av något slag, och då företrädesvis som tågresenär. Medierna innehöll ett stort antal artiklar och inslag med personer som berättade om sin väntan på tågstationer, färjelägen och busshållplatser. I ett fåtal fall handlade det också om personer som skadats, exempelvis i halkolyckor eller av snö som rasat ner från tak.

I Stockholmsmedierna Dagens Nyheter och dn.se förekom särskilt många lokaltrafikresenärer. I dessa medier utgjorde de var fjärde respektive varannan person ur allmänheten som kom till tals. I aftonbladet.se var tågresenärerna den enskilt största gruppen med ungefär hälften. I Göteborgs-, Malmö- och Sundsvallstidningarna kom allmänheten till tals mera ospecificerat utan att ha funktionen av resenär eller skadad.

Drygt hälften, 54 procent, av personerna ur allmänheten som kom till tals var män, och 42 procent var kvinnor. I resterande fall var könet oklart, exempelvis då aktören bara benämndes som resenär.

Allmänhetens sakfrågor

Liksom myndigheterna fick också allmänheten uttala sig om många olika frågor, men ungefär hälften av alla uttalanden gjordes i inslag och artiklar som handlade om trafikproblem och väder. Dessa var ju också de två dominerande sakfrågorna i nyhetsmaterialet som helhet och även de som myndigheterna oftast uttalade sig i samband med.

Tabell 6.14. Allmänhetens sakfrågor (procent)

	Dagstidningar	Nättidningar	Tv	Ekot	Totalt
Trafikproblem	24	37	35	33	30
Väder	21	19	20	20	20
Personskador	12	4	7	7	9
Snöröjning	11	8	3	-	8
Materiella skador	6	6	8	7	7
Varningar	7	6	5	20	7
Annat problem	5	12	3	-	6
Energi	5	0	5	-	4
Ekonomi	3	4	5	-	4
Trafikolyckor	1	4	2	13	3
Ansvarsfråga/ansvarutkrävande	1	2	3	0	2
Övrig sakfråga	3	-	3	0	2
Total	100	100	100	100	100
Antal sakfrågor	148	52	60	15	275

I dagstidningarna kom allmänheten också relativt ofta till tals i artiklar om personskador och snöröjning. Det hänger delvis samman med att dessa frågor fick större uppmärksamhet i de lokala morgontidningarna än i riksmidierna. I nättidningarna, och då särskilt i dn.se, gp.se och

sydsvenskan.se kom också allmänheten oftare till tals i samband med andra typer av problem, som exempelvis hemtjänstens matleveranser, att SJ:s hemsida var överbelastad eller att snökaoset lett till att färre människor lämnat blod.

Däremot uttalade sig personer ur allmänheten endast mycket sällan i artiklar och inlägg som handlade om ansvarsfrågor och ansvarstagande samt om trafikolyckor, energifrågor och ekonomi.

Allmänhetens argumentation, tonläge och kommentarer

Till skillnad från myndigheterna, som till över 90 procent beskrev sakförhållanden i sina uttalanden, uttalade var fjärde person ur allmänheten kritik mot annan aktör när de kom till tals. I denna del fanns också en tydlig skillnad mellan resenärer som kom till tals och övriga personer ur allmänheten.

Tabell 6.15. Huvudperspektiv i argumentationen hos personer ur allmänheten (procent)

	Beskriver sakförhållanden	Uttrycker kritik mot annan aktör	Bemöter kritik	Ber om ursäkt, erkänner misstag	Summa	Antal aktörer till tals
Resenär	51	49	-	-	100	171
Övrig allmänhet	83	17	-	-	100	456
Totalt	74	26	-	-	100	627

Medan bara var sjätte person ur den övriga allmänheten riktade kritik mot någon annan aktör så var det fallet med nästan hälften av resenärerna som kom till tals. Det går inte att i undersökningen se exakt vilka som resenärerna riktade sin kritik mot, men i de artiklar och inlägg där allmänheten uttalade sig utgjorde myndigheterna 60 procent av alla omtalade aktörer. Man kan därför med viss sannolikhet anta att en hel del av allmänhetens kritik riktades mot just kommuner/kommunala myndigheter och statliga myndigheter.

Även i tonläget skilde sig allmänheten från myndigheterna. Medan myndigheternas representanter med mycket få undantag uttryckte sig neutralt då de kom till tals, var allmänhetens uttalanden i betydligt högre grad känsloladdade. Var sjätte person som kom till tals hade ett i huvudsak uppgivet eller irriterat tonläge, och var tionde ett positivt. Minst neutrala i sina uttalanden, mätt på detta sätt, var resenärer, alltså personer vars resor försenats eller förhindrats av väderleken, isbildningen och halkan (tabell 6.16).

Tabell 6.16. Tonläge hos personer ur allmänheten som kom till tals (procent)

	Neutralt	Uppgivet	Irriterat	Positivt	Oklart	Summa	Antal aktörer till tals
Resenärer	56	11	25	8	1	100	171
Övrig allmänhet	75	4	5	13	4	100	456
Totalt	70	5	10	11	3	99	627

I hälften av fallen när allmänheten uttryckte irritation eller uppgivenhet handlade artiklarna eller inläggen om trafikproblem. Och bland dem som vanliga människor höll ansvariga för uppkomna svårigheter och problem toppade SJ listan, följt av kommuner, kommunala snöröjare och Banverket.²⁶

Också ett tredje mått på hur allmänhetens bedömning av snöovädret och dess följder framställdes i medierna har ingått i analysen. Varje gång någon person ur allmänheten kommenterat transportföretagens, myndigheternas eller olika företags ansvarstagande och agerande i en artikel eller inlägg så har det klassificerats. Det gäller också för de kommentarer som fällts om väderleken, snöröjningen och takrasen. Detta oberoende av vilket sakområde som artikeln eller

²⁶ Se tabell VIII i Bilaga A.

inslaget huvudsakligen handlade om. På det sättet går det att fånga upp allmänhetens kommentarer om olika aktörers ansvar och agerande även om artikeln/inslaget i stort inte handlat om ansvar och ansvarstagande.

Totalt kommenterade personer ur allmänheten ansvarfrågor i samband med snökaoset i 90 artiklar, och i 68 artiklar och inslag kommenterades väderlek, snöröjning och takras. Att siffrorna i vissa fall är högre än så i tabell 6.17 förklaras av att flera kommentarer kunde fällas i samma artikel eller inslag.

Tabell 6.17. Allmänhetens kommentarer (antal artiklar och inslag)

	Kommenterar positivt	Kommenterar negativt
Transportföretagens ansvar och agerande	2	118
Myndigheternas ansvar och agerande*	-	94
Företag/bolags ansvar och agerande	9	62
Kylan och snömängderna	80	83
Snöröjning	-	40
Takras	-	13

* Till Myndigheter räknas statliga myndigheter, kommun och landsting.

I huvudsak rörde det sig om negativa kommentarer, det vill säga kritiska synpunkter på hur olika aktörer agerat och hanterat de problem som väderleken medförde. Flest sådana fick transportföretagen, det vill säga SJ, SL, MTR, Västtrafik och Skånetrafiken. Men också myndigheter och olika andra företag fick negativa kommentarer.

Däremot var människor lika nöjda som missnöjda med väderleken i sig, alltså med kylan och snömängderna. Antalet positiva kommentarer var jämförbart med antalet negativa. Ett visst missnöje uttrycktes dock kring hanteringen av snöröjningen och de takras som följde på nedtyngda tak.

Sammantaget framgår att allmänheten i mediernas framställningar var mest upptagen av trafikproblemen och av vädret som sådant. Den var också mest kritisk till aktörer som hade ansvar på dessa områden, och då främst till sådana som skötte trafiken. Undersökningen visar också att allmänheten konstaterade att det inte var mycket man kunde göra åt vädret, men att samhället borde ha varit bättre förberett på att det kunde komma tillfällen med stark kyla och mycket snö. Kritiken kan dock inte sägas vara massiv.

7. Opinionsmaterialet

Under vintern förekom det också ett ganska omfattande opinionsmaterial som behandlade snön, kylan och dess verkningar. Som opinionsmaterial räknas här tidningsledare, debattartiklar, personliga krönikor på nyhetsplats samt insändare i tidningar och i radio. Av totalt 216 registrerade inslag av den typen var 29 ledarartiklar, 35 krönikor, 18 debattartiklar och 134 insändare.

Mest opinionsmaterial publicerades i dagstidningarnas pappersupplagor, men det förekom också en hel del i nättidningarna. En kategori opinionsmaterial – debattartiklarna – förekom mer i tidningarnas nätupplagor än i papperstidningarna.

Förutom i tidningarna förekom 28 inslag om snön och kylan i radions Ring P1, samt ett i TV4:s Nyheterna. Det sistnämnda var ett inslag där programledaren läste upp e-post från tittare om höga elpriser.

Tabell 7.1. Det undersökta opinionsmaterialet (antal artiklar och inslag)

	Dagstidningar	Nättidningar	Tv	Ring P1	Totalt
Ledare	19	10	0	0	29
Debattartikel	6	12	0	0	18
Insändare	94	11	1	28	134
Krönika	22	13	0	0	35
Antal artiklar/inslag	141	46	1	28	216

Mest opinionsmaterial publicerades i februari, speciellt under den senare delen av månaden då trafikproblemen var som störst.

Frågorna som togs upp

De frågor som togs upp i mediernas opinionsmaterial var framför allt sådana som gällde trafikproblem och snöröjning.²⁷ Trafikproblemen togs upp i 97 opinionsartiklar och snöröjningen i 75. Vädret som sådant förekom i 34 artiklar och energifrågorna i 15. I lika många artiklar var ansvarsutkrävande ett dominerande ämne. Den diskussionen behandlade om ansvaret skulle läggas på den sittande regeringen eller den förra, samt om ansvarsfördelningen mellan Banverket och trafikföretagen, främst SJ.

I 9 artiklar förekom ekonomifrågor, och då främst frågor om ersättning till resenärer som drabbats av förseningar eller inställda turer.

Tabell 7.2. Sakfrågor i opinionsmaterialet (antal)

	Ledare	Krönikor	Debatt	Insändare	Totalt
Trafikproblem	15	20	12	50	97
Snöröjning	7	7	1	60	75
Väder	4	14	0	16	34
Energifrågor	5	0	3	7	15
Ansvarsutkrävande	6	0	6	3	15
Ekonomi	1	1	3	4	9

Kommentar: Tabellen visar de sex frågor som förekom mest i opinionsmaterialet. I varje text/inslag har den dominerande sakfrågan registrerats, och i förekommande fall också den näst mest dominerande sakfrågan.

²⁷ I varje text har det viktigaste och, i förekommande fall, det näst viktigaste ämnesområdet registrerats. Jfr fotnot om ämnen i kapitel 6.

Det finns vissa skillnader mellan vilka ämnen som togs upp i de olika delarna av opinionsmaterialet. I insändarna – både de i tidningarna och i radions Ring P1 – förekom snöröjningen mest, medan trafikproblemen dominerade i ledarna, debattartiklarna och krönikorna.

Det finns också en tendens att konsekvenserna av problemen diskuterades på olika sätt i det material som medierna producerade själva och det som de fick från allmänheten. I mediernas ledare diskuterades konsekvenserna i form av ansvarsutkrävande, medan insändarmaterialet betonade kraven på ersättning. I debattartiklarna förekom bådadera. Påpekas bör att materialet här är litet.

Berörda platser/orter

Vintern 2009-2010 drabbade ju snön och kylan hela landet, vilket märks i mediernas åsiktsmaterial där nästan hälften av åsiktsartiklarna behandlade problemen som nationella frågor. Det gällde särskilt i medier som sprids över hela landet, som Aftonbladet och radions Ring P1, där 4 inslag av 5 handlade om snön och kylan som nationella problem.

Tabell 7.3. Berörd plats/ort i opinionsmaterialet (antal)

	Riksmedier	Sundsvalls- medier	Stockholms- medier	Göteborgs- medier	Malmö- medier	Totalt
Hela Sverige/flera orter	58	10	22	10	7	107
Norrland	0	20	2	0	0	22
Svealand/Mellansverige	8	0	18	0	0	26
Götaland/södra Sverige	1	0	0	30	25	56
Plats/ort saknas	5	0	0	0	0	5
Totalt	72	30	42	40	32	216

Kommentar: I kategorin Riksmedier ingår Nyheterna 19.00 (TV4), Ekot 16.45 (SR) och Aftonbladet, i Stockholmsmedier ingår Dagens Nyheter och dn.se, i Göteborgsmedier ingår Göteborgs-Posten och gp.se, i Malmömedier ingår Sydsvenskan och sydsvenskan.se och i Sundsvallsmedier ingår Sundsvalls Tidning och ST.nu.

I samtliga morgontidningar kompletterades detta nationella perspektiv med opinionsartiklar som tog upp problemen i den egna regionen. Av de undersökta tidningarna hade särskilt Göteborgs-Posten, Sydsvenskan och Sundsvalls Tidning och deras nätupplagor en hel del lokalt inriktat material om saken, medan Dagens Nyheter och dn.se hade mer av det nationella perspektivet.

Det som morgontidningarna framför allt tog upp ur ett riksperspektiv var problemen med tågtrafiken. Det faktum att tågtransporter just handlar om förflyttning mellan olika orter bidrog säkert till att de i många fall behandlades som en riksfråga. I Sydsvenskan och dess nätupplaga behandlades dock tågtrafiken mera som en lokal fråga än en riksfråga.

Dominerande lokala frågor i alla medier var snöröjningen och lokaltrafiken samt, i Dagens Nyheter och dn.se, frågor om ersättning till resenärer som drabbats av lokaltrafikens förseningar.

Aktörerna

I opinionsmaterialet är det per definition skribenten, eller i ring P1 den som ringer till programmet, som agerar aktivt och har synpunkter på saker i sin omgivning. Insändarskribenternas identitet är ofta oklar, och detsamma gäller dem som ringer till Ring P1. Någon närmare granskning av de agerande går därför inte att göra. Däremot kan man undersöka vilka det är som skribenter och uppringande har synpunkter på.

Totalt fanns i opinionsmaterialet synpunkter på 272 andra aktörer. Allra vanligast var synpunkter på myndigheter, vilket även i analysen av opinionsmaterialet står för en heterogen samling av statliga myndigheter och kommunala organ, där även det allmänna begreppet "kommunen" räknats in. Totalt var myndigheter omtalad aktör i 95 artiklar/inslag. I 51 av dessa handlade det om statliga myndigheter och i resterande 44 om lokala.

Näst vanligast som omtalad aktör var SJ som var omnämnd i 56 artiklar/inslag, och på tredje plats kom politiker med 51. Fyra femtedelar av de omtalade politikerna var verksamma i rikspolitiken, de återstående på lokal eller regional nivå.

Tabell 7.4. Omtalad aktör, antal

	Riksmedier	Sundsvalls- medier	Stockholms- medier	Göteborgs- medier	Malmö- medier	Totalt
Myndigheter*	24	9	16	22	24	95
SJ	26	8	13	9	0	56
Politiker, inkl regeringen	16	8	10	6	11	51
Transportbolag, övr. offentliga	2	0	7	7	4	20
Företag allmänt	4	4	4	1	2	15
Allmänhet	3	1	7	2	0	13
Energiföretag	5	4	2	0	1	12
Övriga	3	3	1	1	2	10
Totalt	83	37	60	48	44	272

* Kategorin Myndigheter inkluderar statliga myndigheter, kommun och landsting.

** Kategorin Transportbolag, övr. offentliga omfattar kommunala och regionala transportbolag.

Kommentar: I kategorin Riksmedier ingår Nyheterna 19.00 (TV4), Ekot 16.45 (SR) och Aftonbladet, i Stockholmsmedier ingår Dagens Nyheter och dn.se, i Göteborgsmedier ingår Göteborgs-Posten och gp.se, i Malmömedier ingår Sydsvenskan och sydsvenskan.se och i Sundsvallsmedier ingår Sundsvalls Tidning och ST.nu.

Den mest omtalade politikern var, inte oväntat, infrastrukturministern Åsa Torstensson (8 artiklar/inslag), närmast följd av regeringen som helhet. Andra rikspolitiker som förekom i flera artiklar var statsminister Fredrik Reinfeldt, näringsminister Maud Olofsson samt vänsterpartiets ledare Lars Ohly med ett förflutet som tågmästare.

Kritik och beröm

Den enda grupp som fick mer beröm än kritik i opinionsmaterialet om snökaoset var allmänheten. Alla andra kritiserades mer eller mindre. Mest kritik fick SJ, både i absoluta och relativa tal. I det undersökta materialet fick SJ kritik i 38 artiklar och inslag, och bara beröm i ett enda – en insändare i Dagens Nyheter där en resenär tackade för bra service. Annars var det mycket kritik och enstaka neutrala artiklar. Ett index för SJ där positivt och negativt vägs samman ger siffran -66.²⁸

Tabell 7.5. Värdeomdömen för omtalad aktör, antal omdömen och index

	Positivt omdöme	Negativt omdöme	Neutralt omdöme	INDEX
SJ	1	38	17	-66
Politiker, inkl regeringen	4	35	12	-61
Myndigheter*	14	46	35	-34
Totalt, alla omnämnda	34	152	86	-43

* Kategorin Myndigheter inkluderar statliga myndigheter, kommun och landsting.

Kommentar: Endast aktörer som värderats i minst 25 artiklar eller inslag har tagits med i tabellen.

Också politiker omnämndes oftast negativt i opinionsmaterialet (index -61). Om man delar upp politikerna i delgrupper kan man notera att regeringen kom relativt lindrigt undan (-40), medan indexet för andra politiker – lokalt och nationellt – hamnar på -74.

Indexvärdet för den heterogena samlingsgruppen myndigheter hamnar på -34. Kritiken där riktar sig främst mot statliga myndigheter som Vägverket (index -75) och Banverket (-53). I den stora gruppen myndigheter finns faktiskt också en delgrupp som fick mer beröm än kritik. Det

²⁸ För indexets konstruktion se kommentar till tabell 6.6.

var sådana som sköter uppgröjning och iordningställande och som i egentlig mening inte alltid är myndigheter utan arbetar på deras uppdrag. Det handlar alltså om verksamheter som snöröjning, isbrytning och liknande. Just för dessa verksamheter är indexet positivt, +38, vilket betyder att det förekom fler artiklar där de fick beröm än kritik.

Kommunala och regionala transportföretag, de som sköter lokaltrafiken, omnämndes inte så ofta att de tagits med i tabellen ovan, men när de omnämndes var det oftare negativt än positivt. Indexet hamnar på -30. Indexet för energiföretagen hamnar på -17. Även denna siffra baseras på ett fåtal artiklar och inslag, där kärnkraftföretagen omnämns ganska positivt medan företagen som distribuerar strömmen fick mer kritik än beröm.

Generellt kan sägas att mediernas egenproducerade material var något mer kritiskt än det som kom från allmänheten i form av debattartiklar och insändare. Värdeomdömena för alla aktörer omnämnda i debattartiklar gav indexet -33, och för insändarna gav motsvarande index -38. För ledarartiklarna var indexet -39 och för texter skrivna av tidningarnas krönikörer -71.

De som hölls ansvariga

De som i första hand hölls ansvariga för de uppkomna problemen var politikerna, främst de på riksplanet, men i några fall också kommunpolitiker. Andra aktörer som hölls ansvariga var SJ och myndigheter på riks- och lokalplanet.

Det var framför allt författare till debattartiklar som höll politiker ansvariga, medan ledarskribenterna fördelade ansvaret mer mellan politiker, trafikföretag och myndigheter. Detsamma gällde för dem som skrivit insändare eller framfört åsikter i Ring P1, i tabellen samlade under rubriken Insändare.

Tabell 7.6 Aktörer som hålls ansvariga i olika typer av opinionsmaterial (antal)

	Ledare	Krönika	Debattartikel	Insändare	Totalt
Politiker	7	2	12	13	34
SJ	6	4	0	12	22
Myndigheter*	3	5	0	12	20
Lokala trafikföretag	0	0	0	3	3
Energiföretag	0	0	0	3	3
Övriga	1	1	0	11	13
Totalt	17	12	12	54	95

* Kategorin Myndigheter inkluderar statliga myndigheter, kommun och landsting.

De som uppgavs vara drabbade

I det allra mesta opinionsmaterialet var det enskilda personer som framhölls vara drabbade av snön och kylan. Det var fallet i något mer än två opinionsartiklar av tre. I något mer än var femte uppgavs någon verksamhet – exempelvis kollektivtrafiken – vara drabbad, och i ett fåtal artiklar hela samhället.

Tabell 7.7. Aktörer som uppges drabbade i olika typer av opinionsmaterial (antal)

	Ledare	Krönika	Debattartikel	Insändare	Totalt
Enskild	1	8	2	32	43
Fåtal	0	0	0	1	1
Verksamhet	4	0	3	6	13
Samhället	3	1	0	0	4
Totalt	8	9	5	39	61

Särskilt i krönikor och insändare framhölls enskilda personer som drabbade, medan ledarskribenter och i viss mån författare av debattartiklar ägnade sig åt problem för hela verksamheter eller samhället i stort.

8. Sammanfattning

Mellan den 15 december 2009 och 15 mars 2010 fick frågor som rörde väderlek, snö och kyla stor uppmärksamhet i svenska nyhetsmedier. Dagstidningarna Sundsvalls Tidning, Dagens Nyheter, Göteborgs-Posten, Sydsvenskan och Aftonbladet publicerade tillsammans 915 artiklar, nättidningarna ST.nu, dn.se, gp.se, sydsvenskan.se och aftonbladet.se 815 artiklar, Rapports (SVT) och Nyheternas (TV4) huvudsändningar 214 inslag, Ekot 16.45 (SR) 69 inslag och Ring P1 (SR) 28 inslag om händelserna.

Totalt har 2 041 artiklar och inslag granskats i denna undersökning av mediernas rapportering. Av dessa var 90 procent nyheter och 10 procent opinionsmaterial. Drygt hälften av opinionsmaterialet utgjordes av insändare, var tredje artikel hade redaktionerna själva producerat i form av ledare och krönikor och knappt var tionde var en debattartikel.

Rapporteringen kännetecknades av tre toppar och en gradvis stegring av antal artiklar och inslag under de första månaderna 2010. Mest nyheter om snöovädret publicerades under de två sista veckorna i februari 2010. Topparna sammanföll med att nya snöoväder drog in över landet.

Sammanlagt 9 procent av alla artiklar och inslag publicerades på bästa nyhetsplats, det vill säga på tidningarnas förstasidor och i löpsedlarna i början av nyhetsprogrammen. Över hälften av dessa, 55 procent, handlade om väder eller trafikproblem. Myndigheter var den aktör som oftast kom till tals, följt av SJ och personer ur allmänheten.

Däremot var personer ur allmänheten den aktör som oftast blev omnämnd i puffarna och programlöpen, med myndigheter på andra plats och SJ på tredje.

Också i nyhetsmaterialet var trafikproblem och väder de överlägset vanligaste sakfrågorna. Nästan två tredjedelar av nyheterna, 62 procent, handlade i huvudsak om den ena eller båda frågorna. Merparten av rapporteringen, 50 procent, hade en lokal vinkel, 47 procent berörde landet som helhet eller flera orter.

I opinionsmaterialet handlade sju av tio sakfrågor om trafikproblem eller snöröjning. I insändarna, både i tidningarna och i Ring P1, förekom snöröjningen mest, medan trafikproblemen dominerade i ledarna, debattartiklarna och krönikorna. Antalet åsiktsartiklar som behandlade problemen ur nationellt perspektiv var jämförbart med de som anlade ett lokalt perspektiv.

Representanter för myndigheter och allmänhet var de aktörer som förekom oftast i nyheterna, både bland dem som fick uttala sig och bland dem som andra talade om.²⁹ De var rapporteringens två huvudaktörer och utgjorde tillsammans 62 procent av alla som kom till tals och 59 procent av alla omtalade. De två personer som återkom flest gånger i nyhetsrapporteringen om snöovädret var SJ:s VD Jan Forsberg och infrastrukturminister Åsa Torstensson.

I opinionsmaterialet var myndigheterna och SJ de aktörer som flest uttalade sig om och hade synpunkter på. Den enskilt mest omtalade personen var här infrastrukturminister Åsa Torstensson.

Politiker var däremot de aktörer som blev mest kritiserade, även om de inte förekom i särskilt många artiklar och inslag på nyhetsplats. Näst mest kritiserat var SJ och på en tredje plats kom kommunala transportbolag.

I opinionsmaterialet fick SJ och politiker, inklusive regeringen, mest kritik. På tredje plats kom myndigheterna, och då främst de statliga. Generellt sett var kritiken betydligt mer uttalad i åsiktsartiklarna än på nyhetsplats, och mer i mediernas egenproducerade opinionsmaterial, såsom ledare och krönikor, än i insändarna och debattartiklarna.

²⁹ I kategorin Myndigheter inkluderas här statliga myndigheter, regionala och kommunala organ där även det allmänna begreppet "kommun" räknats in.

I 9 procent av nyhetsartiklarna och -inlagen pekades någon person, institution eller något företag ut som ansvarigt för hanteringen av de problem som väderleken medförde. Oftast utpekade var myndigheterna, följt av SJ och politiker.

Politiker var också de som i första hand hölls ansvariga i åsiktsartiklarna, främst på rikspolitiet men även i några fall på kommunal nivå, följt av SJ och myndigheterna. I insändare och debattartiklar riktades kritiken mot samtliga tre aktörer, i ledarna främst mot politikerna.

I 44 procent av nyhetsartiklarna/-inlagen fanns en tydlig vinkel på personer, verksamheter eller institutioner som drabbats av snöovädret och dess följder. I sex av tio fall var det enskilda personer som drabbats. På delad andraplats, men endast i var sjätte artikel/inslag, kom olika verksamheter, till exempel kollektivtrafiken, och hela samhället.

Enskilda personer beskrevs också som drabbade i två av tre opinionsartiklar.

De båda huvudaktörerna

Den fördjupade granskningen av hur myndigheter behandlades i nyheterna om snöovädret visar att det i tre fjärdedelar av fallen var statliga myndigheter som kom till tals och i vart femte fall kommuner/kommunala myndigheter. SMHI, Banverket, Polisen och Vägverket var de myndigheter som oftast uttalade sig.

Myndigheterna kom huvudsakligen till tals i samband frågor som föll under deras respektive förvaltningsområden, men i stort dominerade frågor om trafikproblem och väder det nyhetsmaterial där de uttalade sig.

När myndigheterna uttalade sig handlade det till 95 procent om att beskriva faktiska sakförhållanden. Endast i mycket liten grad präglades deras uttalanden av kritik mot någon annan aktör eller av att de bad om ursäkt eller erkände misstag. Tonläget var till största delen, 96 procent, neutralt.

Myndigheterna representerades i nyheterna av dubbelt så många män som kvinnor.

Den fördjupade granskningen av allmänheten visar att två tredjedelar av de 620 personer som kom till tals inte tilldelades någon särskild roll i nyheterna. En tredjedel framträdde dock i egenskap av resenärer, företrädesvis resande med tåg.

Andelen män som uttalade sig var 54 procent, andelen kvinnor 42 procent och i återstående 4 procent av fallen framgick inte personens kön.

Hälften av de gånger som personer ur allmänheten kom till tals skedde det i samband med frågor som rörde trafikproblem och väder. För övrigt uttalade de sig i en rad olika frågor, men då inte särskilt ofta i varje fråga.

I merparten, eller tre fjärdedelar, av uttalandena som vanliga personer gjorde beskrev de faktiska sakförhållanden, men i en fjärdedel framfördes åsikter om någon annan aktör. Då var tonfallet i fyra fall av tio uppgivet, irriterat eller berömande. Den övervägande merparten av uttalandena var dock neutrala.

Personer ur allmänheten kom sammanlagt till tals i var sjätte nyhetsartikel och -inslag. I 90 artiklar och inslag kommenterade de frågor om ansvarsfördelning och ansvarstagande och i 68 vädret, snöröjningen eller takrasen. I huvudsak rörde det sig om kritiska synpunkter på hur olika myndigheter, offentliga organ samt företag hanterat problemen som väderleken medförde. Mest kritiska var allmänhetens representanter mot privata och offentliga transportbolag. Där emot var lika många nöjda som missnöjda med väderleken i sig, alltså med snön och kylan.

Slutsatser

Alla människor pratar om väder, och i nyhetssammanhang drar man därför slutsatsen att väder har ett stort allmänintresse. Alltså får händelser som handlar om väderlek eller väderfenomen som avviker och berör många människor stort utrymme i massmedierna. De extrema väderförhållanden som inträffade i Sverige vintern 2009-2010, och de problem som detta orsakade, uppfyllde med andra ord alla kriterier på stort nyhetsvärde.

Under de tre månader som granskats i denna studie spände nyhetsrapporteringen över ett brett spektrum av olika frågor som rörde kylan, snömassorna och dess följder. Mest uppmärk-

samhet fick dock frågor som handlade om akuta problem såsom skador och olycksfall, snöröjning, takras, halka och isbildning samt försenad och inställd kollektivtrafik både på nationell och på lokal nivå. Klart mindre uppmärksamhet fick strukturella frågor om ekonomi och ansvarstagande. Rapporteringen var, som oftast är fallet, inriktad på det vardagsnära och konkreta.

Att det i nättidningarna fanns något större fokus på denna typ av konkreta frågor än i de tryckta dagstidningarna kan förklaras med de olika mediernas specifika egenskaper. Nättidningarna var med sina ständiga uppdateringar sannolikt de medier dit läsarna först vände sig för senaste nytt om inställda tågavgångar, annalkande oväder eller blockerad kollektivtrafik. Man kan säga att det fanns ett inslag av konsumentupplysning i deras journalistik.

I merparten av artiklarna och inslagen stod enskilda personer i centrum för rapporteringen, som då vanligen handlade om personer som drabbats på olika sätt. Följdriktigt var också personer ur allmänheten en av de två aktörskategorier som oftast kom till tals och oftast blev omtalade. Den andra aktören som förekom ofta var myndigheter. Att enskilda människor sätts i centrum för en artikel eller ett inslag är ett välkänt berättartekniskt grepp och något som kännetecknar all nyhetsjournalistik. Det gör att mottagaren lättare identifierar sig med och känner sig berörd av händelsen. Samtidigt ökar det nyheternas läsvärde. I det avseendet var alltså inte nyhetsrapporteringen om snöovädret något undantag.

Måttliga mängder kritik

Vintervädret i januari och februari 2010 bjöd på en hel del dramatik. Under minst tre tillfällen svepte snöstormar in över delar av Sverige och temperaturen sjönk långt under det normala. Den extrema väderleken förorsakade i sin tur tillbud och förhållanden som försatte många människor i kritiska situationer och utsatte ansvariga företag och myndigheter för stora påfrestningar. Men detta till trots kan man knappast påstå att nyhetsrapporteringen om händelserna utmärktes av någon kritikstorm.

Kritiska synpunkter förekom visserligen men i begränsad omfattning. I majoriteten av artiklarna och inslagen omtalades ansvariga aktörer som myndigheter, transportbolag och politiker utan att värderas. När så ändå skedde, företrädesvis i opinionsmaterialet och då särskilt i insändarna, var det SJ samt olika statliga och kommunala myndigheter som fick klä skott för människors missnöje. Vanliga människor ur allmänheten var den grupp som oftast framförde kritik i de granskade medierna. Det var de praktiska och akuta problemen som irriterade dem mest, både i nyhetsartiklarna och då de tog till orda i insändarna. När däremot tidningarna själva framförde sina åsikter på ledarsidor och i krönikor var det politikerna som fick mest kritik, och ansvarsfrågorna som stod i centrum.

Sammantaget var dock inte kritiken särskilt frän. En förklaring kan vara att alla aktörer, med något enstaka undantag, kom till tals mycket oftare än de blev omtalade. Därigenom kunde de i stor utsträckning själva prägla bilden av det egna agerandet. Granskningen visar därför att nyhetsrapporteringen om snöovädret på det hela taget knappast kännetecknades av någon utpräglat kritisk ton. Det utesluter inte att enskilda aktörer kan ha blivit hårt åtgångna vid enstaka tillfällen.

I föreliggande rapport har sammantaget 14 olika medier granskats. Underlaget har hämtats från riksmidier och lokala medier, från fyra morgontidningar och en kvällstidning, från pappers- och nättidningar, från public service-tv och kommersiell tv samt från public serviceradion. Trots denna variation av både medietyper och geografisk spridning så är den bild de enskilda medierna gav av snökaoset vintern 2010 i stora drag densamma. I grund och botten förmedlades samma berättelse om snön, kylan, halkan, takrasen och trafikförbindelserna i Sundsvall, Stockholm, Göteborg och Malmö som i riksmidierna. De lokala medierna fokuserade naturligt nog mer på händelser som utspelades i deras eget spridningsområde, men det var samma typ av händelser, med samma huvudaktörer, vinklar och perspektiv. Somliga medier rapporterade lite mindre, andra lite mer, men det var sannolikt mer en fråga om tillgängligt utrymme än om skillnader i nyhetsvärdering.

Bilaga A

Tabellbilaga

Tabell I: Sakfrågor i puffar och programlöp fördelat på enskilda medier (procent)

	ST	DN	GP	Sydsvenskan	AB	Rapport	Nyheterna	Ekot	Totalt
Personskador	7	3	6	10	19	0	0	0	6
Materiella skador	10	3	9	5	3	7	9	0	6
Trafikproblem	17	29	38	20	16	43	26	27	27
Snöröjning	13	13	3	10	0	0	11	0	6
Energi	7	7	0	0	5	7	9	14	6
Ekonomi	10	16	0	5	0	0	9	9	6
Ansvarsfråga/ansvarutkrävande	0	10	0	0	3	0	2	5	2
Trafikolyckor	0	0	0	0	11	3	0	0	2
Varningar	10	3	9	5	0	0	4	14	5
Väder	17	10	32	45	43	30	26	27	28
Annat problem	10	7	3	0	0	7	4	5	4
Övrig sakfråga	0	0	0	0	0	3	0	0	0
Summa	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Antal sakfrågor	30	31	34	20	37	30	46	22	250

Tabell II: Aktörer till tals i puffar och programlöp fördelat på mediernas geografiska spridning (antal)

	Riksmedier	Sundsvalls Tidning	Dagens Nyheter	Göteborgs-Posten	Sydsvenskan	Totalt
Myndigheter*	12	2	0	6	0	20
Transportbolag, statligt	6	0	1	1	0	8
Allmänhet	2	3	0	1	0	6
Företag, allmänt	1	1	2	0	0	4
Expert	0	0	1	0	1	2
Politiker, inkl regeringen	2	0	0	0	0	2
Transportbolag, övr. offentliga**	0	0	1	0	0	1
Energiföretag	1	0	0	0	0	1
Medier	0	0	0	1	0	1
Antal aktörer	24	6	5	9	1	45

* Kategorin Myndigheter inkluderar statliga myndigheter, kommun och landsting.

** Kategorin Transportbolag, övr. offentliga omfattar kommunala och regionala transportbolag.

Kommentar: I kategorin Riksmedier ingår Rapport 19.30 (SVT), Nyheterna 19.00 (TV4), Ekot 16.45 (SR) och Aftonbladet.

Tabell III: Drabbade i puffar och programlöp fördelat på mediernas geografiska spridning (antal)

	Riksmedier	Sundsvalls Tidning	Dagens Nyheter	Göteborgs-Posten	Sydsvenskan	Totalt
Enskild person	11	7	6	3	2	29
Några få personer	1	0	0	0	0	1
Grupp	1	0	0	0	0	1
Företag	0	0	1	0	1	2
Verksamhet	7	1	1	2	0	11
Region/landsting	1	0	0	1	1	3
Samhället	3	1	1	0	1	6
Antal puffar/programlöp	24	9	9	6	5	53

Kommentar: I kategorin Riksmedier ingår Rapport 19.30 (SVT), Nyheterna 19.00 (TV4), Ekot 16.45 (SR) och Aftonbladet.

Tabell IV: Berörd plats och ort i nyheterna fördelat på mediernas geografiska spridning (procent)

	Riksmedier	Sundsvalls- medier	Stockholms- medier	Göteborgs- medier	Malmö- medier	Totalt
Hela Sverige/fler orter	65	32	58	36	31	47
Norrland	3	51	1	1	0	10
Svealand/Mellansverige	11	8	35	5	7	13
Götaland/södra Sverige	13	7	7	57	59	28
Utländsk plats/ort	0	-	-	-	-	0
Plats/ort saknas	8	2	0	1	0	3
Summa	100	100	100	100	100	100
Antal artiklar/inslag	553	332	290	423	263	1861

Kommentar: I kategorin Riksmedier ingår Rapport 19.30 (SVT), Nyheterna 19.00 (TV4), Ekot 16.45 (SR) och Aftonbladet, i Stockholmsmedier ingår Dagens Nyheter och dn.se, i Göteborgsmedier ingår Göteborgs-Posten och gp.se, i Malmömedier ingår Sydsvenskan och sydsvenskan.se och i Sundsvallsmedier ingår Sundsvalls Tidning och ST.nu.

Tabell V: Aktörer som kommer till tals i samtliga medier (procent)

	Sundsvalls						Syd- Sydsvenskan		AB	ab.se	Rapport	Nyheterna	Ekot	Totalt
	Tidning	ST.nu	DN	DN.se	GP	GP.se	svenskan	.se						
Myndigheter*	35	47	33	44	48	49	48	56	42	47	25	24	42	44
Allmänhet	24	5	17	10	17	9	17	12	33	12	36	24	33	18
Företag, allmänt	21	11	13	10	11	5	8	4	7	6	8	8	5	9
Transportbolag, statligt	6	17	7	9	4	11	3	10	5	13	5	9	10	8
Transportbolag, övr. offentliga**	1	2	10	14	7	9	4	7	1	5	0	1	1	6
Expert	1	2	5	3	3	2	4	1	4	7	4	8	3	3
Energiföretag	3	3	3	3	5	3	2	1	2	1	4	6	4	3
Regeringen, inkl politiker	2	3	2	3	1	2	2	2	2	3	3	3	5	2
Medier	1	5	1	3	1	3	2	2	2	4	0	1	0	2
Transportföretag	2	2	1	2	2	3	3	3	0	1	3	4	1	2
Övrig aktör	4	3	1	1	3	3	5	2	1	2	2	5	4	2
Summa	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Antal aktörer till tals	311	264	253	360	403	418	228	241	279	266	158	170	117	3468

* Kategorin Myndigheter inkluderar statliga myndigheter, kommun och landsting.

** Kategorin Transportbolag, övr. offentliga omfattar kommunala och regionala transportbolag.

Tabell VI: Omtalade aktörer i nyheterna i samtliga medier (procent)

	Sundsvalls						Syd- Sydsvenskan		AB	ab.se	Rapport	Nyheterna	Ekot	Totalt
	Tidning	ST.nu	DN	DN.se	GP	GP.se	svenskan	.se						
Myndigheter*	45	41	36	33	52	46	54	62	33	22	55	35	47	45
Allmänhet	17	8	7	17	13	10	16	7	37	43	11	10	18	14
Transportbolag, statligt	10	18	17	13	5	13	5	9	10	24	8	16	12	11
Företag, allmänt	16	8	12	8	10	3	6	2	13	2	8	5	6	7
Transportbolag, övr. offentliga**	1	3	8	18	8	8	8	8	2	5	0	1	6	7
Energiföretag	6	7	8	6	5	5	2	2	4	0	10	16	12	5
Medier	1	14	5	3	2	9	3	7	0	0	1	0	0	5
Transportföretag	1	1	2	2	1	3	2	1	0	0	2	3	0	2
Försäkringsbolag	2	0	1	0	2	1	3	2	0	0	2	0	0	1
Regeringen, inkl politiker	1	2	2	0	0	3	0	1	2	4	2	8	0	1
Övrig omtalad	1	0	3	0	0	1	0	0	0	0	1	5	0	0
Summa	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Antal omtalade aktörer	207	215	166	253	249	385	246	260	141	98	98	76	17	2411

* Kategorin Myndigheter inkluderar statliga myndigheter, kommun och landsting.

** Kategorin Transportbolag, övr. offentliga omfattar kommunala och regionala transportbolag.

Tabell VII: Myndigheter som kom till tals i nyheterna efter mediernas geografiska spridning (procent)

	Riksmedier	Sundsvalls- medier	Stockholms- medier	Göteborgs- medier	Malmö- medier	Totalt
Kommun/kommunala myndigheter	17	31	6	27	31	22
<i>Räddningstjänsten</i>	9	8	3	8	6	7
<i>Snöröjare, isbrytare, takröjare, bärgare</i>	6	6	0	3	3	4
<i>Skola/förskola</i>	1	4	0	1	3	2
<i>Övriga kommunala myndigheter</i>	1	13	3	15	19	9
Region/regionala myndigheter	4	2	2	6	3	4
Statliga myndigheter	79	67	92	68	66	74
<i>SMHI</i>	24	21	29	21	18	23
<i>Banverket</i>	12	16	20	15	14	15
<i>Polisen</i>	16	16	23	10	9	14
<i>Vägverket</i>	15	7	11	12	17	13
<i>Sjöfartsverket</i>	3	3	2	1	1	2
<i>Luftfartsverket</i>	2	2	1	2	1	1
<i>Boverket</i>	1	2	1	2	0	1
<i>Försvarmakten</i>	2	0	2	0	1	1
<i>Konsumentverket</i>	0	0	1	1	1	1
<i>Övriga statliga myndigheter</i>	4	1	4	4	3	3
Summa	100	100	100	100	100	100
Antal myndighetsaktörer	388	233	239	398	246	1504

Kommentar: I kategorin övriga statliga myndigheter ingår bland andra Arbetsmiljöverket, Kustbevakningen, Energimarknadsinspektionen, MSB, Strålsäkerhetsmyndigheten, Energimyndigheten, Socialstyrelsen, Vattenverket, Skatteverket och Näringsdepartementet.

I kategorin Riksmedier ingår Rapport 19.30 (SVT), Nyheterna 19.00 (TV4), Ekot 16.45 (SR) och Aftonbladet, i Stockholmsmedier ingår Dagens Nyheter och dn.se, i Göteborgsmedier ingår Göteborgs-Posten och gp.se, i Malmömedier ingår Sydsvenskan och sydsvenskan.se och i Sundsvallsmedier ingår Sundsvalls Tidning och ST.nu.

Tabell VIII: Aktörer som allmänheten håller ansvariga (antal)

	Antal ansvariga aktörer
SJ	31
Myndigheter*	24
Transportbolag, övr. offentliga**	7
Företag allmänt	3
Övriga ansvariga	10
Totalt	75

* Kategorin Myndigheter inkluderar statliga myndigheter, kommun och landsting.

** Kategorin Transportbolag, övr. offentliga omfattar kommunala och regionala transportbolag.

Bilaga B

Klassificering av sakfrågor

Personskador

- Skadad person – trafik
- Skadad person – halkskada
- Skadad person – fallande snö eller is från tak
- Skadad person – som ramlar från tak
- Skadad person av rasande tak
- Övriga personskador

Materiella skador

- Skada på byggnad – inrasat tak
- Övriga skador på byggnader
- Övriga typer av skador

Trafikproblem

- Trafikproblem - inställda/försenade tåg
- Trafikproblem – flyg
- Trafikproblem – lokal kollektivtrafik
- Trafikproblem – övrig kollektivtrafik
- Trafikproblem – biltrafik
- Trafikproblem – båt
- Trafikproblem – fler än två ovanstående
- Övriga trafikproblem

Snöröjning

- Is- och snöröjning på tak
- Snöröjning, sandning, isbrytning

Energi

- Strömavbrott
- Elpris
- Övriga energiproblem orsakade av snön

Ekonomi

- Kostnad för samhället
- Kostnad för drabbad grupp
- Kostnad för enskild
- Kostnad för företag
- Övriga ekonomiska konsekvenser

Ansvar, ansvarsutkrävande

- Ansvarfråga / ansvarsutkrävande

Trafikolyckor

- Bussolycka
- Tågolycka
- Flygolycka

Varningar

- Halka
- Takras
- Fallande is och snö

Väder

- Väderlek – generellt
- Kyla
- Snöoväder
- Snösmältning och översvämning, tjällossning

Annat problem

- Problem orsakat av snön och/eller kylan

Övrig sakfråga

- Övrig sakfråga